

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

Erzincan Law Review

Cilt/Vol: 27 Sayı/No: 2 Aralık/December 2023

Türk Hukukunda Babalık Davası ve Babalık Hükmünün Sonuçları

Paternity Action and Consequences of Paternity Judgment in Turkish Law

  Arş. Gör. Dr. Ekin ŞENTÜRK*

 10.60002/ebyuhfd.1379824

ÖZET

Türk Medeni Hukukunda çocuk ile babası arasındaki soybağı, ana ile evlilik ve tanıma dışında, ana veya çocuk tarafından açılacak bir dava neticesinde verilecek hâkim hükmü ile de kurulabilmektedir. Bu dava “babalık davası”, hâkimin hükmü ise “babalık hükmü” olarak adlandırılmaktadır. Çalışmamızda babalık davası ve babalık hükmünün hukuki niteliği incelenmiş, bu davanın tarafları, olası davacılar ve olası davalılar yönünden ele alınmış, açılmış bulunan davada ispat külfetinin kime ait olduğu ve ispatın nasıl gerçekleştirileceği, davanın açılması yönünden tabi olunan süre, yetkili ve görevli mahkeme gibi yargılamaya ilişkin hususlar ele alınmış ve son olarak, hâkimin hükmünün ana ve çocuk yönünden sonuçları tespit edilmeye çalışılmıştır.

* Marmara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

Makale Bilgisi/Article Info: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received: 23.10.2023 | Kabul/Accepted: 27.10.2023.

Bu makale, intihal programında taranmış ve iki (kör) hakem incelemesinden geçmiştir. This article was submitted in a plagiarism program and reviewed by two (blind) referees.

Atıf/Cite as: Ekin Şentürk, “Türk Hukukunda Babalık Davası ve Babalık Hükmünün Sonuçları”, EBYÜ-HFD, C. 27, S. 2, Aralık 2023, s. (351-391).

Bu makale **Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası** lisansı ile lisanslanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Babalık Davası, Babalık Hükümü, Soybağının Belirlenmesi, Çocuğun Soybağı, Babalık Hükümünün Sonuçları.

ABSTRACT

In Turkish Civil Law, paternity between the child and his/her father can be established by a judge's judgment as a result of a lawsuit filed by the mother or the child, in addition to marriage with the mother and recognition. This lawsuit is called "paternity lawsuit" and the judge's judgment is called "paternity judgment". In our study, the legal nature of the paternity lawsuit and the paternity judgment will be examined, the parties, possible plaintiffs and possible defendants will be discussed, the burden of proof in the lawsuit and how the proof will be carried out, the time period for filing the lawsuit, the competent and authorized court will be discussed, and finally, the consequences of the judge's judgment for the mother and the child will be tried to be determined.

Keywords: Paternity Action, Paternity Judgment, Determination of Paternity, Paternity of The Child, Consequences of Paternity Judgment.

GİRİŞ

Toplumun temel taşı kabul edilen aile kurumu, genellikle anne, baba ve çocuktan oluşan bir yapı olarak karakterize edilir. Anne, baba ve çocuk sözcüklerini aynı cümle içinde kullanıp bir bütünün parçaları olarak görmek ve bu üçlüyü aynı evin içerisinde idealize etmek toplumun aile kavramına ilişkin genel beklentisine uygun düşse de her zaman hayatın gerçekleri ile örtüşmeyebilir. Biyolojik olarak bir çocuğun ana rahmine düşebilmesi için annenin yumurta hücrelerinin babanın spermi ile döllenmesi gerekli ve yeterlidir. Bu döllenme, evlilik içerisinde yaşanan bir cinsel ilişki neticesinde gerçekleşmişse yahut anne ve babanın birlikteliği (yine doğumdan önce olmakla birlikte) daha sonraki bir aşamada evlilikle taçlanmışsa, evlilik birliği içerisinde doğma şansına erişmiş bu çocuk, hiç kimsenin özel olarak herhangi bir işlem yapmasına ihtiyaç duyulmaksızın, kendiliğinden biyolojik ana ve babasına soybağı yönünden bağlanır. Zira kanun koyucu evliliğin devamı süresince doğan ya da evlilik artık sona ermiş olsa bile henüz devam ettiği dönemde ana rahmine düşen çocuklar bakımından babalık karinesi öngörmekte, evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden itibaren üç yüz gün içerisinde doğan çocukların babasının koca olduğunu kabul etmektedir (TMK m. 285/1). Şüphesiz ki bu karine, ana ile babanın evlilik süresince birbirlerine karşı sadakat yükümlülüğünü ihlal etmediği varsayımı ile kabul edilmiştir. Bununla birlikte kanun koyucu, çocukla baba arasındaki soybağı ilişkisini kurmak için salt evlilik birliğinin varlığını yeter sayan bu karinenin her zaman gerçek durumla örtüşmeyebileceğini de öngördüğünden, soybağının reddi davası

ile çürütülmesine de olanak tanınmıştır. Evlilik içinde doğan çocuklar gibi, anne ve babası doğumundan sonra birbiriyle evlenen çocuklar da kendiliğinden evlilik birliği içinde doğan çocuklara ilişkin hükümlere tabi olurlar, başka bir deyişle, evliliğin baba ile çocuk arasında soybağını kurabilme kudreti çocuğun doğumundan sonra gerçekleşen evliliklerde de kendisini gösterir (TMK m. 292). Ancak çocuğun doğumu sırasında, doğuran kadın ile evli olmayan babanın çocuğu ile soybağı ilişkisi kurabilmesinin tek yolu anası ile evlenmek değildir, kanun koyucu babaya tanıma yolu ile de soybağı ilişkisi kurabilme imkânı tanımıştır (TMK m 295). Babanın bu tek taraflı irade beyanını kullanarak soybağı ilişkisini kurabilmesi için aranan yegâne koşul çocuğun başka bir erkekle hali hazırda soybağı ilişkisinin bulunmamasıdır. Ana babası evli olan, en azından bir süreliğine evli kalmış bulunan, ya da evlilik birliği içinde doğmamış olmasına rağmen babasının tanıma yoluyla soybağını kurmuş olduğu çocuklar dışında kalan çocuklar ise bu kadar şanslı değildir. TMK m. 282 hükmü ile “doğuran kadın anadır” ilkesi benimsendiğinden, kendilerini kimin doğurduğu bilindiği sürece ana ile soybağı ilişkisi kurmak yönünden mücadele vermesi gerekmeyen bu çocuklar, neyse ki babaları ile soybağı kurabilmeleri yönünden tümüyle babanın keyfine terk edilmiş durumda da değildirler. Türk Medeni Kanunu herhangi bir erkekle mevcut bir soybağı ilişkisi bulunmayan çocuğa, “Babalık Davası” olarak adlandırılan bir dava aracılığıyla genetik babası olduğu düşünülen kimse ile arasında biyolojik ilişki bulunup bulunmadığını tespit ettirebilme imkanını da sunmaktadır. Yalnızca çocuk değil, anası tarafından da açılabilen bu dava neticesinde verilecek babalık hükmü ile babanın rızası hilafına da soybağı ilişkisi kurulması mümkündür. Babalık davasına ilişkin düzenlemeler TMK m. 301 vd. hükümlerinde yer almaktadır.

I. BABALIK DAVASININ NİTELİĞİ

Babalık davası, olmayan bir soybağı ilişkisini ilk kez tesis etmeye hizmet eden bir davadır, sonucunda hâkimin vereceği hüküm ile birlikte çocukla biyolojik babası arasındaki soybağı ilişkisi ilk kez kurulur. Bu yönüyle olumlu etkili kabul edilen babalık davası, yenilik doğuran bir hakkın dava yoluyla kullanılması şeklinde tezahür eden kurucu yenilik doğuran bir dava niteliğindedir; bu özellikleri ile babalık davası soybağına ilişkin

diğer davalardan ayrılır¹. Davanın amacı, evlilik dışı doğan çocuğu kendi gönül rızası ile tanımaktan kaçınan yahut ölmüş olması sebebiyle artık böyle bir imkânı bulunmayan genetik babayı belirlemektir². Bununla birlikte dava, verilecek hüküm ne çocuğun ne de babanın kişisel durumunda değişiklik yaratmaksızın salt söz konusu genetik babanın kimliğini belirlemek amacıyla açılmaz. Öyle ki sırf babalığın tespiti talebini içerecek, bu talepten ibaret şekilde açılmış bulunan bir dava hem hukuki yarar bulunmadığı gerekçesiyle hem de genetik babalık olgusunun bir hukuki işlemde kaynaklanmaması sebebiyle dinlenmeyecektir³. Esasında bunun iki temel nedeni vardır: ilk neden, babalık bir maddi vakıya teşkil ettiğine göre bunun tespiti halinde kurulması gereken babalık hükmünün usul hukuku anlamında bir inşai hüküm niteliği taşıması ve bu nedenle babalık davasının da yalnızca bir yenilik doğuran dava olarak ikame edilebilmesidir⁴. İkinci neden ise, eMK’da yer alan maddi sonuçlu babalık davası-şahsi sonuçlu babalık davası ayrımının TMK ile ortadan kaldırılmış olması ve artık açılabilmesi mümkün tek bir tipi bulunan babalık davasında hâkimin vereceği hükmün babanın kimliğini tespitini yanı sıra tüm hüküm ve sonuçlarıyla hukuk dünyasında etkili olan soybağı ilişkisini de tesis edecek şekilde dizayn edilmiş bulunmasıdır.

Bu noktada bahsi açılan eMK sistemindeki babalık davasının özelliklerini de kısaca anımsamak gerekirse, söz konusu dönemde kanun koyucunun iki türlü babalık davası öngördüğünü, bunlardan birinin baba ile çocuk arasında soybağı ilişkisini kuran fakat yine kanunun o dönemki dizaynına uygun olarak bunu “gayrı sahih soybağı ilişkisi” kabul eden kişisel sonuçlu babalık davası, diğerininse çocukla baba arasında soybağı ilişkisi kurmaksızın salt babanın ana ve çocuğa karşı bir takım parasal yükümlülükler altına girmek zorunda bırakıldığı “mali sonuçlu babalık

---

1 Soybağına ilişkin diğer davalar soybağının reddi davası, soybağının düzeltilmesine itiraz davası ve tanımının iptali davaları olup, çocuğun babasının o kimse olmadığı iddiası üzerine temellendirilen ve olumsuz etkili davalardır; Cem **Baygın**, Soybağı Hukuku, 12 Levha Yayınları, 2010, s. 72; bu davalar babalık davasından farklı olarak bozucu yenilik doğuran davalar olarak kabul edilirler; Rukiye Feray **Durmuş**, Yenilik Doğuran Davalar, 12 Levha Yayınları, 2021, s. 76 vd.

2 Turgut **Akıntürk**/Derya **Ateş Karaman**, Medeni Hukuk, C. II, Aile Hukuku, 6098 sayılı Yeni Borçlar Kanunu ve Yeni Yasal Düzenlemelere Uyarlanmış, Beta Basım Yayım, Yenilenmiş 14. b., İstanbul 2012, s. 358.

3 Hikmet **Bilgin**, Medeni Usul Hukuku Açısından Babalık Davası, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, 2022, s. 13.

4 **Bilgin**, s. 14.

davasısı” olduğu söylenebilir. Bu ikili ayrımın yanı sıra eMK döneminde kişisel sonuç doğuran babalık davaları bugünkü anlamıyla soybağını kuran babalık davasına kıyasla çok daha sınırlı bir zeminde gündeme gelebilmekte idi, zira söz konusu davanın açılması için çocuğun evlilik dışında doğmuş olması yeterli bulunmamakta idi. eMK m. 310 hükmü “müddealeyh, anaya evlenme vadettiği veya münasebeti cinsiye bir cürüm veya nüfuzu sui istimal teşkil eylediği takdirde; müddeinin talebi üzerine hakim, onun babalığına hükmeder” demek suretiyle kişisel sonuçlu babalık davasının yöneltilebileceği baba kümesini oldukça daraltıyor, bunun yanı sıra “münasebeti cinsiye zamanında müddealeyh evli ise hakim babalığa hükmedemez” diyerek hali hazırda başkası ile evli bulunan genetik babaları babalık davası ile muhatap olmaktan bütünüyle kurtarıyordu. Bu düzenleme karşısında evlilik dışında doğmuş çocuk genetik babasının kimliğini bilse bile ancak belli koşulları taşıması ihtimalinde dava yöneltebilmekteydi; şöyle ki bu erkek evli olmamalı, bununla birlikte anneye evlenme vaademiş ve bu vaadini yerine getirmemiş olmalı yahut anneye kurduğu cinsel ilişki ceza kanunu anlamında suç teşkil ediyor olmalı ve yahut cinsel ilişki anne üzerindeki nüfuzunu kötüye kullanmış olması neticesinde gerçekleşmeliydi. Ancak bu koşulları taşıyan erkeklere karşı kişisel sonuçlu babalık davası açılabilir ve dolayısıyla soybağı yönünden bağlanmak mümkün oluyordu, bu özellikleri taşımayan bir erkeğe gerçekte biyolojik baba o olsa bile ancak maddi sonuçlu babalık davası yöneltebilmekte idi⁵. TMK babalık davasına ilişkin olarak bu ikili ayrımı benimsememiştir.

5 eMK döneminde babalık davasının arz ettiği özellikler ve hükmün tarihsel gelişimine ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Bilgin**, s. 23 vd.; Hüseyin **Hatemi**/Burcu **Kalkan Oğuztürk**, Aile Hukuku, 6. Bası, 12 Levha Yayınları, 2018, s. 168 vd.; bu yönüyle kişisel sonuçlu babalık davasını adeta bir özel hukuk cezasına benzeten görüş için bkz. **Baygın**, s. 71; eMK m. 310’ün çocuk eğer başkasıyla evli babanın evlilik dışı ilişkisinin ürünü ise (zina ürünü ise) babalık davası açılmasına engel olan anlayışı adeta evli erkeğin meşru ailesini erkek açısından kapalı bir miras kulübü kurar kabul ediyor ve dışarıdan mirasçı kabul etmiyordu, bu anlayışta meşru ailenin ayrıcalıklı üyelerine dava zoruyla miras hakkı bakımından hesapta olmayan sürpriz bir katılımcı eklenemiyordu. Hükmün bu fıkrası daha sonra Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir, AYM E. 1980/29, K. 1981/22, 21.05.1981 sayılı kararı (RG. 18.08.1981); Bununla birlikte fücür mahsulü denem evlenmesi yasak hısımlar arasındaki ilişkiden doğan çocuklar da babalarına karşı babalık davası açamıyorlardı. Benzer bir anlayışla iffetsiz yaşam süren ana tarafından açılan babalık davası da doğrudan reddediliyor, bu ilişkiden doğma çocuğun baba ile soybağı yönünden bağlanma hakkı yok sayılıyordu. İlgili hükümlere ilişkin eleştirel bakış için bkz. Rona **Serozan**, Çocuk Hukuku, 2. Basıdan Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, 2017, s. 211 vd.

Bugün yürürlükte olan mevzuatımız çerçevesinde ise babalık davası açılmasının önündeki tek engel çocuğun mevcut bir soybağının bulunmasıdır. Çocuğun bir erkekle hali hazırda mevcut bir soybağının bulunması başka bir erkeğe babalık davasının açılmasını engellemektedir çünkü dava neticesinde hakimin kuracağı hükmün başkaca bir işleme gerek kalmaksızın davalı baba ile çocuk arasında soybağı ilişkisini tesis edebilmesi için çocuğun başka bir erkekle hukuken hangi yolla kurulduğu fark etmeksizin halen geçerli ve mevcut bir soybağı ilişkisi içinde olmaması gerekir, zira bu kimsenin çocukla ilişkisi kaldırılmadıkça soybağına ilişkin inşai bir hüküm kurulamaz. Bu nedenle evlilik içinde doğmuş bulunan yahut bir kimse ile tanıma, ana ile sonradan evlilik, evlat edinme gibi herhangi başka bir yolla bir erkeğe zaten soybağı yönünden bağlı olan çocuk, bu bağı ortadan kaldırmadığı müddetçe, biyolojik babasının gerçekte bir başkası olduğunu öğrense bile babalık davası açamayacaktır⁶. Bununla birlikte doktrinde babalık davasından önce açılmış ve derdest, halen görülmekte olan bir soybağının reddi davası mevcut olmasına rağmen her nasılsa açılmış ve usulden de reddedilmemiş olan bir babalık davası söz konusu ise, bu davada usul ekonomisi gereği soybağının reddinin bekletici mesele yapılabileceğini, aynı durumun henüz ananın kocası soybağını reddetmemişken açılmış bulunan babalık davaları için de söz konusu olabileceğini savunan görüşler mevcuttur⁷. Fikrimizce her nasılsa açılmış bulunan babalık davasında hakimin yapması gereken değerlendirme mevcut

⁶ **Serozan**, s. 211; Bilge **Özcan**, Aile Hukuku, 6. Bası, Turhan Kitabevi, 2015, s. 933-934; **Baygın**, s. 72; Mustafa **Dural**/Tufan **Öğüz**/Mustafa Alper **Gümüş**, Türk Özel Hukuku, Cilt III Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş On Üçüncü Bası, Filiz Kitabevi, 2018, s. 298; Cem **Baygın**, Kan Bağına Dayanan Soybağı, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. VI, S. 1-4, 2002, s. 275; Mehmet **Erdem**/Aslı **Makaracı Başak**, Aile Hukuku, Seçkin Yayınları, 2022, s. 368; Şirin **Aydıncık Midyat**, “Genetik Babanın Türk Soybağı Hukukundaki Yeri”, İstanbul Hukuk Mecmuası, C. 80, S. 2, 2012, s. 473; “*Dava, baba olduğu iddia edilen kişiye ve nüfus müdürlüğüne karşı açılmıştır. Babalık davasında nüfus müdürlüğüne husumet düşmez. Bu bakımdan davada nüfus müdürlüğünün davalı olarak gösterilmesi onu yasal hasım haline getirmez. Ayrıca çocuk ile dava dışı Ömer arasında soybağı ilişkisi bulunmakta olup bu bağ kaldırılmadıkça babalık davası dinlenmez*”, Yarg. 18. HD., E. 2013/19778, K. 2014/5824, 31.03.2014, (LEXPERA); “*H. evlilik içerisinde doğmuştur. Soybağı, nüfusta baba olarak gözüken V. tarafından reddedilmediği sürece babalık davası dinlenemez. İsteğin reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır.*”, Yarg 2. HD., 26.02.2003, 1284/2456, Ömer Uğur **Gençcan**, Türk Medeni Kanunu, C. 2 (m. 185-530), 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2007, s. 2234-2235.

⁷ **Bilgin**, s. 15.

koşullarda babalık hükmünü kurmanın mümkün olup olmadığını belirlemektir. Hali hazırda başkası ile soybağı bulunan bir çocuk hakkında mevcut babanın değil de bir başkasının gerçekte baba olduğu yönünde hüküm kurmak hakimün yetkisinin dışındadır. Hakim, babalık davasını adeta mevcut soybağının reddini de içine alacak şekilde genişletemez, bu nedenle kanaatimizce, bu soybağının kaldırılmasına ilişkin derdest bir davanın mevcudiyetinde dahi bekletici mesele yapmaksızın, dava şartlarının oluşmadığı gerekçesiyle davayı reddetmesi daha uygun düşecektir⁸.

Yasada buna ilişkin bir düzenleme bulunmamasına rağmen doktrinde kimi kaynaklarda dava açmanın önünde bir başka engel olarak çocukla ana arasında soybağının bulunmaması da zikredilmektedir⁹. Bu kaynaklarda bu görüşün gerekçesi açıklanmamakta olup bu yöndeki tahminimiz söz konusu görüşü benimsemiş olan yazarların babalık davasının TMK sistematığında ana ile cinsel ilişki kurulması üzerinden temellendirilen ve ananın gebe kalabileceği kritik dönemde cinsel ilişki içinde bulunduğu

8 Bilgin ise bu ihtimalde “*ilk önce açılan babalık davasında mahkemenin yasal soybağı ilişkisinin hukuken varlığını koruduğundan hareketle derhal davanın usulden reddine karar vermek yerine, soybağının reddi davasını açabilecek kişiler arasında yer alan davacıya bu davayı açması için uygun bir süre verebileceği*” önerisinde bulunmaktadır (Bilgin, s. 16); fakat Yargıtay içtihatlarından uygulamanın tam tersi şekilde olduğunu anlamaktayız, “*Çocuğun bir başka erkekle soybağı ilişkisi geçersiz kılınmadıkça babalık davasının dinlenmesi mümkün değildir. Dolayısı ile eldeki davaya soybağının reddi olarak bakılarak karar verilmesi, babalığın tespiti talebinin eldeki dosyadan tefriki ile başka bir esasa kaydedilerek, soybağının reddi davasının sonucu beklenip bir karar verilmesi gerektiğinin düşünülmemesi, doğru görülmemiştir*”, Yarg. 8. HD., E. 2017/13141, K. 2017/11234, 21.09.2017, (LEXPORA); “*Mahkemece, ...un dünyaya geldiği 23/02/2006 tarihinde ..... ile diğer davalı ...'un evlilik birliğinin devam ettiğinden ... hanesine kaydedildiği, böylelikle geçerli bir soybağına sahip olduğu, Lütfü Baran ile davalı ... arasındaki soybağı red edilmeden babalık davasının dinlenmesinin mümkün olmadığı, babalık davasında diğer davalı ...'un da taraf sıfatının olmadığı, davacı tarafından öncelikle küçüğe kayyım tayin ettirerek ... aleyhine soybağının reddi davası açması gerektiği, soybağı davasının kesinleşmesine ve geçerli soybağı ilişkisinin kalkmasına müteakip babalık davasının açılması gerektiği, soybağının reddi davası ile babalık davasının birlikte görülemeyeceğinden, dava şartı yokluğu nedeni ile babalık davasının reddine, babalık davasının reddine karar verildiğinden dolayı da annenin mali haklarına ilişkin davanın ve çocuğun nafaka davasının ayrı ayrı reddine karar verilmesi*”, Yarg. 8. HD., E. 2017/6402 K. 2017/10032, 6.7.2017 (LEXPORA).

9 Tuğba Kutoğlu, “Türk Mevzuatı ve İçtihatlarında Babalık Hükmü”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, Özel Sayı, 2010, s. 945-984; Sena Gözde Eğilmezgil, “Babalık Davası”, Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi, C. 3, S. 1, 2020, s. 153; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 298; Öztan, s. 933; Baygın, s. 73; Aydınçık Midyat, s. 473;

kimseyi baba kabul eden karine sebebiyle bu görüşü geliştirdiği yönündedir. Bununla birlikte fikrimizce modern tıptaki gelişmeler ve hısımlık tespitinde yararlanılan güncel bilimsel yöntemler ışığında babalığın ispatı için babalık karinesinin uygulanmasına ihtiyaç kalmaksızın, gen testleri aracılığıyla işaret edilen kimsenin baba olup olmadığı kesine çok yakın bir sonuçla belirlenebildiğine göre, ananın kim olduğunun bilinmediği halde dahi baba olabileceği yönünde kuvvetli emareler bulunan kimseye karşı babalık davası yöneltebilmelidir, nitekim mevzuatta da bunu yasaklayan bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu noktada özellikle kimsesiz büyümüş, doğuran kadının kimliği bilinmeyen ve belirlenemeyen fakat bir şekilde babası olduğunu düşündüğü erkeğe ulaşabilmiş çocukların soybağını belirleme ve genetik kökenini öğrenme hakkını engellemeyecek bir tutum geliştirmenin daha uygun ve çocuğun menfaatini gözetme ilkesi ile de daha uyumlu olacağı kanaatindeyiz.

II. BABALIK DAVASINDA GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME

4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 4. maddesi babalık davalarının aile mahkemelerinde görüleceğini düzenlemektedir. Aynı kanunun 2/2. maddesi aile mahkemesinin olmadığı yerlerde söz konusu davanın Hakimler Savcılar Kurulunca belirlenen asliye hukuk mahkemesi tarafından aile mahkemesi sıfatıyla görüleceğini öngörmektedir. Buna göre mevzuat çerçevesinde babalık davalarında görevli mahkemeler prensip olarak aile mahkemeleri, olmadığı yerlerde yargılamayı aile mahkemesi sıfatıyla yürüten asliye hukuk mahkemeleri olacaktır¹⁰. Bunun yanı sıra TMK m. 283 hükmü de soybağına ilişkin davaların taraflardan birinin dava veya doğum sırasındaki yerleşim yeri mahkemesinde açılacağını söylemektedir. Dolayısıyla yetkili mahkemeler, taraflardan birinin, yani genetik babanın, ananın yahut dava çocuk tarafından açılmışsa çocuğun dava ya da doğum sırasındaki yerleşim yeri mahkemeleri olacaktır. Eğer tarafların Türkiye'de yerleşim yeri mevcut değilse yetkili mahkeme 5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Kanunu'nun 41. maddesi hükmüne göre belirlenecektir¹¹.

¹⁰ Durmuş, s. 76.

¹¹ MÖHUK m. 41 düzenlemesine göre Türk Vatandaşlarının kişi hallerine ilişkin davaları, eğer yabancı ülke mahkemesinde açılmamışsa yahut açılmıyorsa Türkiye'de yer itibarıyla yetkili mahkemede, böyle bir mahkemenin de bulunmaması

III. BABALIK DAVASININ TARAFLARI

Babalık davası kenar başlığını taşıyan TMK m. 301 hükmü çocuk ile baba arasındaki soybağının belirlenmesini mahkemeden ana ve/veya çocuğun isteyebileceğini, bu davanın baba veya onun mirasçılarına karşı açılacağını düzenlemektedir.

A. Davacı Sıfatı

TMK m. 301 hükmü gereğince babalık davalarında davacı sıfatı ana ve çocuğa ait olabilir. Davayı ayrı ayrı farklı zamanlarda açabilecekleri gibi, birlikte de açabilirler. Ayrı ayrı dava açtıkları ihtimalinde bu davalar arasında öncelik sonralık ilişkisi bulunmaz, zorunlu dava arkadaşlığı söz konusu değildir. Ana ve çocuğun dava hakları birbirinden bağımsız haklardır, buna bağlı olarak birinin açtığı davanın kaybedilmesi prensip olarak diğersinin dava açma hakkını engellemez¹². Oysa ana ve çocuktan salt birinin açtığı davada davanın kazanılması, davayı açmayan için de etkili olacaktır¹³, zira dava neticesinde kurulan inşai hüküm tüm hukuk dünyası için sonuç doğuracaktır.

Özta'n'a göre, babalık davası açma hakkı şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu için dava açma hakkından vazgeçilemez. Ancak eğer çocuğun yararı söz konusu ise açılmış davadan rücu edilebilir. Eğer davadan rücu edilecekse vasinin veya kayyımın, vesayet makamının iznini alması gerekmektedir¹⁴. Bu noktada Özta'n'a kısmen katılmaktayız. Teorik olarak babalık davasının şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olması nedeniyle feragat edilemez nitelikte olmasını, önceden baba ile bu hakkın kullanılmayacağı yönünde yapılan anlaşmaların geçersiz olacağı, ya da üçüncü kişilere bu hakkın kullanılmayacağına taahhüt edilemeyeceği şeklinde yorumlamayı uygun buluyoruz. Bununla birlikte çocuk kişisel sebeplerle baba ile soybağı ilişkisini kurmak istememekte haklı olabilir ve bu hakkını ileri sürmemeyi

---

hâlinde ilgilinin sâkini olduğu yer mahkemesinde, eğer ilgili Türkiye'de yerleşik değilse Türkiye'deki son yerleşim yeri mahkemesinde, böyle bir yerin de bulunmadığı hallerde Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinde görülür.

12 Dikkat edilmelidir ki ana veya çocuktan birinin ilk önce açtığı babalık davasının, maddi olgulara dayanarak ve biyolojik soybağı ilişkisinin mevcut olmaması sebebiyle esastan reddedildiği ihtimalinde menfi tespit hükmünün kesinleşmesinden sonra diğersinin tarafın açtığı babalık davası kesin delil teşkil eden menfi tespit hükmü resen göz önüne bulundurulacağından esastan reddedilecektir (**Bilgin**, s. 74).

13 **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 298; **Özta**, s. 937; **Baygın**, s. 74; **Erdem/Makaracı Başak**, s. 370; **Aydıncık Midyat**, s. 472.

14 **Özta**, s. 937.

tercih edebilir. Ana ile çocuğun dava hakkı bağımsız olduğuna göre, ana da çocuğun bu hakkı kullanması ya da kullanmaması yönünde etkileme amacı gütmemek şartıyla dava hakkını kullanmamayı tercih edebilir. Yahut davayı çocuğun kendi uygun bulunduğu zamanda açması gerektiğini düşünebilir, ananın açacağı dava yönünden öngörülen hak düşürücü süreyi kasten kaçırmak suretiyle hakkın kullanımını etkisiz hale getirebilir. Bunlar veya benzeri sebeplerle yapılmış tercihi, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktan feragat olarak yorumlamamak gerekir. Hali hazırda açılmış bir babalık davasından yargılama sürecinde rücu etmek ise Öztan'ın da belirttiği üzere çocuğun üstün menfaati ilkesi çerçevesinde yorumlanmalıdır.

1. Ananın Davacı Sıfatıyla Babalık Davası Açması

Ana, doğurduğu çocukla çocuğun biyolojik babası arasında soybağı ilişkisinin bulunduğu tespit edilmesini bizzat kendi adına davacı sıfatıyla talep edebilir. Bu dava hakkı TMK m. 301 hükmünden doğan, çocuğun dava hakkından bağımsız, nisbi nitelikte ve kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Bu özelliği nedeniyle de bizzat ana tarafından kullanılmazsa tükenir, yani babalık davasını açma hakkı ölümü halinde ananın mirasçılara geçmez¹⁵. Bu noktada dikkat edilmesi gereken bir başka nokta da çocuğun ölümünün ananın babalık davası açma hakkına engel olamayacağıdır. Çocuk vefat etmesine rağmen ananın babalık davası açarak babalığı hüküm altına aldirmek için kişisel ve/veya duygusal sebepleri olabilir, veyahut maddi sebepleri olabilir, anne daha sonra babalık hükmünün sonuçları bahsinde ele alacağımız üzere hükmün anne açısından etkili mali sonuçlarının doğması ve çocuk ölene dek geçen sürede yaptığı masraflar bakımından babanın iştirakini arzu ediyor olabilir. Hatta annenin çocuğun mirasçısı sıfatıyla geleceğe yönelik bir takım miras menfaatleri de bulunuyor olabilir. Bu sayılan nedenlerle ananın dava hakkını kullanabilmesi için çocuğun sağ olma şartı aranmamıştır, ancak elbette çocuğun en azından bir süre yaşamış olması beklenir, zira ölü doğmuş bir çocuk kişilik kazanmamış olduğundan onu doğuran kadının da ana sıfatıyla babalık davası açamayacağı aşikardır. Çocuğun yaşadığı ve velayet hakkının da anada bulunduğu hallerde ananın babalık davası ile birlikte nafaka davası da açmasına bir engel bulunmamaktadır. Benzer şekilde, çocuğun ana rahmine düşmüş olması yeterli kabul edildiğinden, ananın gebe olduğu, çocuğun henüz dünyaya gelmediği dönemde de ana davacı sıfatıyla babalık davası

¹⁵ Dural/Öğüz/Gümüş, s. 299; Öztan, s. 935; Baygın, s. 75; Erdem/Makaracı Başak, s. 371.

açması mümkün olduğu gibi, bu davanın çocuğun adına açılabilmesi için ananın mahkemeden bir temsil kayyımı atanmasını istemesi de mümkündür¹⁶.

Ananın dava hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğuna göre prensip olarak ananın bu hakkı tek başına kullanması beklenir, bununla birlikte eğer ana ayırt etme gücüne sahip değilse, bu durumda davayı ancak yasal temsilcisi açabilir. Ana ergin değilse yasal temsilcisi velisi olacak, ergin olmamakla birlikte herhangi bir sebeple velayet altında bulunmadığı ya da küçük olmamasına rağmen ayırt etme gücünden yoksun bulunduğu hallerde TMK m. 405 hükmü gereği vesayet makamınca resen harekete geçilerek anaya bir vasi atanmalı ve dava vasi tarafından açılmalıdır¹⁷. Ayırt etme gücüne sahip olması koşuluyla ananın sınırlı ehliyetsiz olması dava hakkını tek başına kullanmasına engel yaratmaz, aynı şekilde sınırlı ehliyetli ana da dava hakkını kullanma yönünden tek başına hareket edebilir¹⁸. Ananın ölümü ise, yine kişiye sıkı sıkıya bağlı hak niteliği itibarıyla bu hakkın son bulmasına neden olur, ana adına dava açma hakkı mirasçılara geçmez¹⁹. Bununla birlikte ana davayı açtıktan sonra henüz sonuçlanmadan önce ölmüşse, davaya mirasçılarının devam edebileceğinde şüphe yoktur²⁰.

Ananın çocuğun doğumu sırasında çocuğun biyolojik babasından başka bir erkekle hali hazırda evli bulunması, ya da böyle bir evliliğin

---

16 Tülay Aydın Ünver, *Cenin Hukuku Konumu*, 12 Levha Yayınları, İstanbul 2011, s. 39.

17 Kural olarak vesayet makamının vasiye verdiği dava açma izni bu davaya ilişkin olarak davadan feragat, davayı kabul, sulh gibi yetkileri kapsamaz; vasiyet hükmü sonucunu doğrudan etkileyebilecek usul işlemlerine ilişkin olarak dava açıldıktan sonra ayrıca vesayet makamından izin alınması gerekir. Bununla birlikte vasi eğer izin almadan ayırt etme gücünden yoksun ana adına babalık davası açmışsa, hâkim davayı reddetmemeli, bu davaya ilişkin olarak vesayet makamından husumet izni alıp getirmesi için vasiye uygun süre vermelidir; sulh mahkemesi babalık davasında husumete ilişkin olarak vasiye gerekli izni verirse babalık davasına devam edilmelidir (Bilgin, s. 84).

18 Dural/Öğüz/Gümüş, s. 299; Öztan, s. 935; Baygın, s. 75; Erdem/Makaracı Başak, s. 371; Aydınçık Midyat, s. 472.

19 Dural/Öğüz/Gümüş, s. 299; Öztan, s. 935; Baygın, s. 75; Erdem/Makaracı Başak, s. 371; bu noktada Hatemi/Kalkan Oğuztürk ananın ifa davası kabulünden olan davasının mirasçılar tarafından açılmayacağına tereddüt ettiğini belirtmekte, üst soy ve alt soy mevcutsa onlara da de lege feranda dava hakkı tanınmak gerektiğini ileri sürmektedir (Hatemi/Kalkan Oğuztürk, s. 146).

20 Baygın, s. 76.

çocuğun babalık karinesi gereği evlilikteki kocanın çocuğu kabul edileceği süreler içerisinde dünyaya gelmiş olması, ananın babalık davası açma hakkının önünde bir engel oluşturabilir. Zira çocuk doğumla birlikte yasa gereği kendiliğinden soybağı yönünden evlilikteki kocaya bağlanmış olacağından, bu husus babalık davası açma engeli teşkil edecektir; babalık davası açabilmenin tek yolu öncelikle koca ile çocuk arasındaki soybağı ilişkisini kopartmaktır. Soybağının reddini düzenleyen TMK m. 286/I hükmü, soybağının reddi davasını çocuğun kendisine soybağı ile bağlandığı kocanın açabileceğini hükme bağlamaktadır.; aynı hükmün ikinci fıkrasında ise bu davayı çocuğun da açabileceğini belirtmektedir. TMK m. 291/I hükmünde de koca ve çocuk dışında diğer ilgililere dava hakkı tanınmış, dava açmaya ilişkin olarak öngörülen süre dolmadan önce kocanın ölmesi, gaipliğine karar verilmesi yahut ayırt etme gücünü kaybetmesi hallerinde kocanın altsoyu, anası, babası veya çocuğun gerçek babası olduğunu iddia eden kişi, doğumu ve kocanın somut olaydaki davayı açmaya engel durumunu öğrenmelerinden itibaren bir yıl içinde soybağının reddi davasını açabilecekleri belirlenmiştir. Ancak yasa koyucu, her nedense anayı soybağının reddi davasını açabilecek kişiler arasında saymamıştır²¹. Bu husus da ananın gerçeğe ilişkin durumu biliyor olmasına rağmen, soybağının reddetmemekte ısrar eden koca karşısında, çocuk bu davayı açabilecek ayırt etme gücüne ulaşıncaya ve bu sonucu da isteyinceye dek soybağının reddi davası açılması yönünden çaresiz kalmasına yol açmaktadır. Ana her ne kadar çocuğun soybağı davası açma hakkını kullanabilmesi amacıyla çocuğa bir kayyım atanmasını mahkemeden isteyebilirse de kayyım açacağı dava bakımından yalnızca çocuğun yararı ilkesine göre hareket edecek, ananın menfaatlerini gözetmeyecektir. Halbuki ananın da çocuğun koca ile arasındaki soybağı ilişkisinin kaldırılmasına ilişkin çeşitli haklı sebepleri ve menfaatleri olabilir. En başta, bu durum bilinmesine rağmen soybağının reddedilmediği süre içerisinde ana ve koca

---

21 Doktinde bu imkânın anaya da tali olarak tanınması gerektiğine ilişkin görüş, GÜMÜŞ tarafından ileri sürülmüş ve savunulmakta idi; Mustafa Alper **Gümüş**, “Koca, Çocuk ve Ergin Olmayan Çocuğa Atanan Kayyım Dışındaki ‘Diğer İlgililer’ [Kocanın Ana ve Babası ile Altsoyunun, Baba Olduğunu İddia Eden Kişinin, Annenin (!)] Soybağının Reddi Davasını Açma Hakkı (TMK m.291/1, III)”, in Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan , Filiz Kitapçılık, 2013, s. 574; Baygın da bu hakkın anaya söz konusu kocadan boşanıp çocuğun gerçek, genetik babasıyla evlendiği haller ile sınırlı olarak tanınması gerektiğini savunmakta idi (**Baygın**, s. 36); eMK dönemindeki tartışmalar ve benzer bir yaklaşım için bkz. Selahattin Sulhi **Tekinay**, “Anaya, Kocanın Nesebini Red Hakkı Tanınmalı mıdır?” Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 11, S. 14, 1977, s. 1-5.

arasında yaşanacak bir boşanma davasında çocuğun velayetinin kocaya verilmesi riski göz ardı edilemez. Velayet anada olsa dahi, kocanın durumdan haberdar olması nedeniyle boşanma neticesinde kendisine yüklenen nafaka yükümlülüğünü yerine getirmekten kaçınmasına, annenin bu yükümlülüğü gerçek babaya yüklemek için babalık davası açma şansını da elinden almasına ve bu yönüyle maddi açıdan güç duruma düşmesine neden olabilir, bu sonucun çocuğun menfaati ilkesi ile de çelişeceği aşıkardır. Maddi sonuçları bir yana, ananın salt çocuğun gerçek babasının kim olmadığının belirlenmesi ve alenileştirmesinde de bir menfaati bulunabilir, bunu çeşitli kişisel, sosyal, toplumsal gerekçelerle arzu edebilir. Nitekim Ankara 18. Aile Mahkemesi de önüne gelen bir somut uyuşmazlıkta ananın soybağının reddi davasını açmasına cevaz vermeyen ve anayı bu davanın salt davalısı konumunda gören TMK m. 286/I hükmünün hukuk devleti ve eşitlik ilkeleri ile bağdaşmadığı, ana bakımından hak arama özgürlüğünün ihlali teşkil ettiği ve ananın özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkını da ihlal ettiği gerekçeleriyle hükmü iptal talebiyle Anayasa Mahkemesine taşınmıştır. Anayasa Mahkemesi de yaptığı incelemede anaya dava hakkı tanımayan mevcut düzenlemelerin ananın etkin başvuru hakkı ve hak arama özgürlüğü yönünden ihlale maruz kaldığı, ayrıca bu hususun ananın özel hayatının gizliliğine saygı gösterilmesini isteme hakkını da ihlal ettiği gerekçeleriyle hükmü Anayasa'nın 20. ve 40. maddelerine aykırılıktan dolayı iptal etmiştir. 2023/37 Esas, 2023/140 Karar Sayılı ve 26/7/2023 Tarihli Anayasa Mahkemesi kararı 20.10.2023 tarihli Resmî Gazete ile ilan edilmiştir, hükümde iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren 9 ay sonra yürürlüğe gireceği de özel olarak belirlenmiştir²². Buna göre, kararın yürürlük tarihinden itibaren, hali hazırda başkası ile evli bulunan yahut çocuğun doğumu sırasında babalık karinesinin uygulanması nedeniyle çocuğun evlilikteki kocaya bağlanması gereken süreler içerisinde evli bulunan ana, biyolojik babaya babalık davası açmayı arzu ediyorsa, öncelikle kocaya karşı soybağının reddi

---

22 Karara erişim için bkz. 20 Ekim 2023 tarihli Resmî Gazete, online erişim: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/10/20231020.pdf> (son erişim tarihi 21.10.2023).

davası açabilecek, mevcut soybağı ilişkisini ortadan kaldırdıktan sonra da biyolojik babaya karşı babalık davasını yöneltebilecektir.

2. Çocuğun Davacı Sıfatıyla Babalık Davasını Açması

Çocuk, ananın bu hususta harekete geçmesini beklemeksizin bizzat kendi başına davacı sıfatıyla babalık davası açabilecektir, zira TMK m. 301 hükmü bu davanın ana ve çocuk tarafından ayrı ayrı ve birbirinden bağımsız şekilde açılacağını öngörmektedir. Çocuğun ergin yahut henüz ergin olmamakla birlikte açılacak davanın hüküm ve sonuçlarını algılayabilmek bakımından ayırt etme gücüne sahip olduğunun kabul edilebildiği hallerde çocuk davayı tek başına açabilir. Ancak ayırt etme gücüne sahip olmayan çocuklar ve kısıtlılar bakımından yasal temsilcinin rızası aranmaktadır. Bu noktada evlilik dışında doğmuş çocuğun velayet hakkının anada bulunduğu ve ananın çocuğun yasal temsilcisi sıfatını taşıdığını hatırlatmak gerekir. Ancak babalık davalarında ayırt etme gücü bulunmayan çocuklar anaları tarafından temsil edilmezler, çünkü kanun koyucu ananın bu davalarda her zaman çocuğun yararına hareket etmeyebileceği, menfaatlerin çatıştığı hallerde kendi menfaatinin gözetilebileceği kaygısıyla ayırt etme gücüne sahip olmayan küçüklere bir kayyım atanmasını kabul etmiştir²³. Bu şekilde çocuğun yararının korunması ilkesi atanan kayyımın davada hazır bulunması aracılığıyla temin edilir; ana ve davacı konumundaki babanın herhangi bir nedenle birlikte hareket ederek çocuğun menfaatlerini zedeleyecek sonuçlar doğurmaları riski bertaraf edilmiş olur. Hatta bu nedenle babalık davası yalnızca ayırt etme gücüne sahip olmayan küçük adına açılacağı hallerde değil, sırf ana adına açılan hallerde dahi çocuk kayyım tarafından temsil edilir, hâkim bunun için vesayet makamı olan sulh mahkemesinden ayırt etme gücü bulunmayan çocuğa bir kayyım atanmasını talep edecektir; Sulh Hâkimi de kayyımı belirlerken mutlaka

---

²³ Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına Dair Tüzük m.10 hükmüne göre çocuğun menfaatlerinin korunması amacıyla çocuğa, anası dışında bir kişinin kayyım olarak atanması ve babalık davasının, atanan bu kayyım marifetiyle ikamesi gerekir; eMK m. 298'de de çocuğun babalık davası açabilmesi için kayyım atanması hususu özel olarak düzenlenmekteydi, hükme göre mahkeme evlilik haricinde bir doğumdan haberdar olduğu veya böyle bir gebelik ana tarafından kendisine haber verildiği takdirde çocuğun menfaatinin korumak maksadıyla hemen bir kayyım takdir etmeliydi (Dural/Öğüz/Gümüş, s. 299).

çocukla çıkar çatışması yaşamayacak birini belirleyecektir²⁴. Ana, çocuğa kayyım olarak atanamayacağı gibi, davanın hem ana hem de çocuk tarafından açılmış olduğu varsayımında aynı vekil tarafından temsil edilmeleri dahi söz konusu olamayacaktır²⁵.

Çocuğun babalık davasında taraf ehliyetini taşıyabilmesi için kişilik kazanmanın tam ve sağ doğma şartını yerine getirmiş olması beklenir, bu itibarla ceninin babalık davası açma imkânı bulunmayıp en azından tam ve sağ doğmayı beklemesi icap edecek, henüz ana rahminde bulunan cenine yasal temsilci atanarak davada usul hukuku anlamında taraf sıfatı kazandırılması da mümkün olmayacaktır²⁶. Bununla birlikte evlilik dışı cinsel ilişkinin ürünü olan cenin TMK m.28 hükmü gereği hak ehliyetini ana rahmine düştüğü andan itibaren geriye etkili olarak kazanacağından tam ve sağ doğmayı başaran cenin açtığı babalık davasındaki taraf ehliyetini yine ana rahmine düştüğü andan itibaren etkili olmak üzere kazanacak ve dava da sonuçlarını yine bu andan itibaren etkili olacak şekilde doğuracaktır. Bu kuraldan hareketle doktrinde henüz cenin ana rahminde iken dahi istisnai olarak kayyım atamak suretiyle cenin adına babalık davası açılabileceği ve bu yolla evlilik dışı bir cinsel ilişkinin ürünü olan çocuğun dünyaya baba ile soybağı ilişkisi içinde gözlerini açmasının temin

---

24 **Baygın**, s. 75; “*Küçük çocukları babalık davasında temsil edilmek üzere kayyım olarak atanan Ali Kargın, çocukların dedesi olup bu davada davalı durumundadır. Babalık davasında küçükler Mihriban, Neslihan, Haydar Mehmet ile davalı Ali arasında yarar çatışması bulunduğundan bu kişinin kayyım olarak atanması mümkün değildir. Mahkemece, küçüklere annesinin dışında, küçüklerle yarar çatışması bulunmayan bir kişinin kayyım tayini sağlanarak davanın kayyımına ihbarı*”, Yarg. 2. HD., 7309/8071, 21.06.2004; **Gençcan**, s. 2229.

25 **Baygın**, s. 75; Yarg. 2. HD., 8196/8043, 16.12.1974, Yargıtay Kararları Dergisi, Cilt 1, Ekim 1975, Sayı 10, s. 46; “*Davada anne ile çocuğun yararı çatışmaktadır. Bu nedenle ana ve çocuğun aynı vekil tarafından temsili yasaya aykırıdır. Vekilin hangi tarafın vekili olduğunu açıklaması, anneyi temsil ediyorsa çocuğun kayyım veya tayin edeceği vekil tarafından temsili gerekir*”, Yarg. 2. HD. 4849/5638, 29.04.2002, **Gençcan**, s. 2234; “*Dava, ana ve çocuk tarafından birlikte açılmıştır. Çocuğa, davadan önce 21.8.2002 tarihli 2002/271-257 sayılı kararla kayyım atanmış, kayyımın çocuğu temsilen tayin ettiği avukat Ç.A., aynı zamanda ananın da vekili olarak davayı açmış ve takip etmiştir. Böylece ana ve çocuk davada aynı avukat tarafından temsil edilmişlerdir. Avukatlık Kanunu'nun 38/b maddesi gereğince davacı anne ile çocuğun menfaatleri çatıştığından aynı vekille temsil edilmeleri mümkün değildir. Bu yön gözlemlenmeden hüküm tesisi usul ve yasaya aykırıdır*”, Yarg. 2. HD., 1318/2253, 26.02.2004, (LEGALBANK).

26 **Bilgin**, s. 85.

edilebileceği savunulmaktadır²⁷. Bu görüş, ananın henüz cenin doğmadan dahi dava açma hakkı bulunduğu göz önüne alındığı ve kişilik hakkı ile onu koruyan hükümlerin de ana rahmine düşme anından itibaren korunduğu ilkesi beraber değerlendirildiğinde tutarlı gözükmemektedir. Bununla birlikte cenine atanan kayyım aracılığıyla davacı cenin açılan babalık davasında dahi, ceninin ölü doğması yahut ananın dava devam ederken düşük yapması ihtimalinde o ana dek askıda bulunan hak ehliyeti hiçbir hüküm ve sonuç doğurmaksızın niteliğini yitireceğinden halihazırda davacı cenin adına açılmış bulunan babalık davası da taraf ehliyeti yokluğu gerekçesiyle usulden reddedilecektir²⁸.

Çocuğun babalık davasını açabileceğine ilişkin yasal düzenleme, bu imkânı çocuğun dava açmadan ölmesi durumunda mirasçılara tanınmamış görünmektedir. Her ne kadar kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olan babalık davası açma hakkı çocuğun ölümü ile son bulmuş ve çocuk adına dava açma hakkının mirasçılara geçmemesi gerektiği görüşü²⁹ hukuk tekniğine uygun görünse de, babalık davası neticesinde sadece kişiliğin korunması anlamında değil, miras hukuku anlamında menfaatler de elde edildiği ve bu noktada çocuğun mirasçılara bu hakkı tanımamanın onların miras hakkını doğrudan etkilediği gözden kaçırılmamalıdır. Bu nedenle fikrimizce çocuğun ölümü halinde tüm mirasçılarının değilse bile en azından altsoyunun dava açma hakkı bulunduğunu kabul etmenin ve bu yolla çocuğun altsoyunun nafaka ve mirasçılığa ilişkin haklarının korunmasının gerektiği olacağı görüşü³⁰, salt üstsoyunun soybağı ilişkisinin belirli olup olmamasının dahi hayatta olan altsoy için hala önem arz ettiği toplumsal gerçekliği ile birlikte değerlendirildiğinde daha yerinde görülmektedir.

---

27 Mustafa Alper **Gümüş**, Türk Medeni Hukukunda Kayyımlık, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2006, s. 161; Jale **Akipek/Turgut Akıntürk/Derya Ateş**, Kişiler Hukuku, Cilt 1, 14. Baskı, Beta Yayıncılık, 2021, s. 245.

28 **Bilgin**, s. 86.

29 **Öztaş**, s. 936; **Yarg. 2. HD., E. 2008/19513, K. 2008/17669 ve 23.12.2008** kararında ise “davanın çocuğun alt soyu tarafından açılmayacağına” hükmetmiştir; **Kutoğlu**, s. 960.

30 Feride **Demirbaş**, “Baba ile Çocuk Arasındaki Soybağına İlişkin Davalarda Davacı Olabilecek Kişiler”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 22, S. 3, 2018, s. 31; Rona **Serozan**, Soybağı Hukuku Üzerine Çeşitlemeler, Prof. Dr. Bilge Öztaş’a Armağan, Ankara, Turhan Kitabevi, 2008, s. 767; **Baygin**, s. 76; **Erdem/Makaracı Başak**, s. 371; **Akıntürk/Ateş Karaman**, s. 360; **Hatemi/Kalkan Oğuztürk**, s. 146.

3. Heterolog Döllenme ile Dünyaya Gelen Çocukların Durumu

Ülkemizde yapay üreme yöntemlerine ilişkin yasal düzenlemeler mevcut olup prensipte ana rahmi dışında döllenme ile dünyaya çocuk getirilmesi mümkün olsa da bu yöntem ancak evli çiftler arasında uygulanabilmekte, evlilik dışı heterolog döllenme³¹ ile ananın evli olduğu erkek dışında bir kimseden çocuk sahibi olmasına müsaade edilmemektedir. Üremeye Yardımcı Tedavi Uygulamaları ve Üremeye Yardımcı Tedavi Merkezleri Hakkında Yönetmelik uyarınca heterolog yapay döllenme, taşıyıcı annelik, başkasına ait üreme hücreleri yoluyla yapay döllenme, üçüncü kişilerce sperm veya yumurta bağıışı, bir kadından diğer bir kadına embriyo nakli, yasaktır. Aynı yönetmeliğin ilk maddesine göre mevzuatın izin verdiği yapay üreme yöntemlerine ise ancak evli çiftler başvurabilmektedir. Bununla birlikte ana olmak isteyen kadınların hukuk dışı yöntemlere başvurduğu yahut bu işlemin yasal olarak mümkün olduğu başka ülkelere giderek orada döllenmeyi sağladıktan sonra dönerek doğumu Türkiye’de gerçekleştirdiği, veyahut işlemin tıbbi uygulama merkezi tarafından hataen hukuka aykırı şekilde gerçekleştirildiği gibi olasılıklar da gündeme gelebilmektedir. Bir şekilde hamile kalıp doğumu gerçekleştirmiş kadın evli ise, çocuk evlilik birliği içinde doğmuş olacağından koca karineten baba sayılacak ve çocukla koca arasında soybağı kurulacaktır. Ancak doğum yapan kadının doğum sırasında veya yasada babalık karnesinin işletilmesi için aranan süre aralığında evli bulunmaması durumunda dünyaya gelen çocuğun soybağının belirlenmesi sorunu ortaya çıkacaktır³².

31 Heterolog döllenme ile kastedilen herhangi bir erkeğin sperm hücrelerinin, bekar veya başka bir erkekle evli bir kadının rahmine cinsel ilişki dışında bir yöntemle yerleştirilerek döllenmenin sağlanmasıdır; Cemile **Turgut**, Yapay Döllenme, Taşıyıcı Annelik ve Soybağına İlişkin Hukuki Sorunlar; 12 Levha Yayınları, 2016, s. 37.

32 Bu noktada kısaca karşılaştırmalı hukuk verilerine değinecek olursak, yapay üreme yöntemlerine izin verilen, sperm bağıışının da prensip olarak serbest olduğu İsviçre’de Tıbbi Üreme Kanunu m. 23 hükmü sperm bağıışı ile dünyaya gelen çocukların biyolojik babalarını tespit etmeleri mümkün olsa dahi babalık davası açmalarını yasaklamaktadır, ancak eğer bu sperm bağıışı yapay üremeyi sağlamak amacıyla kasten, yetkisiz kişilerce ve/veya izinsiz uygulanmış ve neticede çocuk dünyaya gelmişse ancak bu takdirde donör çocuğu babalık davası açabilmektedir. Alman Hukukunda da yapay üreme yöntemlerine ilişkin serbesti oldukça geniş olup sperm bağıışı ile üremeye cevaz verilmekte, bu hususta oluşacak soybağı sorunlarını en aza indirmek için bir sperm donörü sicili tutulmaktadır. Alman Bilgi Paylaşımının

Bu noktada doktrinde bir görüş, her nasılsa yasaya aykırı bir şekilde dünyaya yapay dölleme yoluyla evli olmadığı bir erkekten çocuk dünyaya getiren kadının doğurduğu çocuk bakımından ne anaya ne de çocuğa babalık davası açma hakkının tanınmasının mümkün olmadığını, eğer bu kapı aralanırsa hukuken yasak olan yapay döllemeye dolaylı yoldan hukuki sonuç bağlanacağını ileri sürmektedir³³. Bu görüşü dünyaya gelen çocuğun hakkı olarak soybağının belirlenmesi ve genetik geçmişi öğrenme hakkını yok sayması ve yasanın getirdiği yasak kuralının korunmasını dünyaya gelmiş bulunan çocuğun üstün yararı ilkesine de, temel hak ve özgürlüklerinin korunmasına da üstün tuttuğu gerekçesiyle kabul etmiyoruz. Fikrimizce, her ne kadar bu yöntemle üremeye yasalarımızca cevaz verilmemişse de, her nasılsa dünyaya gelmiş çocuğun dünyaya gelmek hususunda ne seçme şansı ne de iradesi mevcut olup, bu çocuğu ebeveyni evli olan ya da en azından yasaların koruduğu koşullar altında dünyaya gelebilmiş çocuklardan ayrı tutmayı ve onların sahip oldukları haklardan daha aزیyla yetinmesini beklemeyi haklı gösterecek herhangi bir hukuki dayanak bulunmamaktadır. Tam ve sağ doğmakla birlikte hak ehliyetine sahip doğan ve hak ehliyetine sahip olmak yönünden diğer kişilerden herhangi bir farkı bulunmayan çocukların, genetik babası olduğu yönünde kuvvetli şüphe bulunan kimselere karşı babalık davası yöneltmesini yasaklayan herhangi bir hukuk kuralı da mevcut değildir. Bu çerçevede söz konusu çocukların belirleyebildikleri muhtemel babaya karşı babalık davasını açmasını engellemek eşitlik ilkesine de aykırı olur. Bir kimsenin kanunun açıkça yasakladığı bir kuralı ihlal ederek sonuçta hukuka uygun sonuçlar elde etmesi ihtimalini önlemek maksadıyla bir başka kişi bakımından eşitlik ilkesi, çocuğun genetik kökenini öğrenme hakkı ve çocuğun üstün yararı ilkelerinin ihlal edilmesi mazur gösterilemez. Bu nedenle fikrimizce, yasada bunu yasaklayan bir hükmün de bulunmamasından hareketle heterolog yöntemle dünyaya gelmiş çocuklar tarafından açılmış bulunan babalık davaları kabul edilmeli ve çocuğun genetik babası ile

---

Şartları ve Usulü Hakkındaki Kanun'un 10. maddesine göre donör çocukları 16 yaşından önce yasal temsilci aracılığıyla, 16 yaşından sonra bizzat kendileri Alman Tıbbi Dökümantasyon ve Enformasyon Enstitüsüne başvurarak donörün sicile kayıtlı kişisel verilerini öğrenebilirler. Bununla birlikte çocuğun edindiği bilgilere dayanarak babalık davası açması BGB § 1600 hükmü ile engellenmiştir (**Bilgin**, s. 100); karşılaştırmalı hukuka ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Haluk Nami **Nomer**, "Suni Dölleme Dolayısıyla Ortaya Çıkabilecek Nesep Problemleri", Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, Beta Yayınevi, İstanbul 2000, s. 547 vd.

³³ **Bilgin**, s. 100; **Özcan**, s. 937; **Baygın**, s. 78.

soybağı yönünden bağlanmasına engel herhangi başka bir yasal engel yoksa soybağı ilişkisi kurulmalıdır. Bununla birlikte yasak olduğunu bilmesine rağmen kendi isteğiyle heterolog döllenmiş olan annenin davacı sıfatıyla açacağı babalık davaları ise, kimsenin bizzat kendi yarattığı hukuka aykırılıktan istifade ederek menfaat sağlamasına izin verilemeyeceğinden, anne bakımından maddi sonuçları yönüyle reddedilmeli, ancak çocuk ve baba arasında soybağının tesisi herşeye rağmen mümkün olmalıdır³⁴. Elbette bu noktada da, annenin bilgisi ve/veya rızası dışında gerçekleştirilen heterolog döllenmelere istisna tanımak daha adilane bir çözüm yolu olur.

4. Biyolojik Babanın Durumu

Yasanın babalık davasını düzenleyen hükümleri incelendiğinde biyolojik babaya babalık davası açma yönünde hak tanınmadığı görülmektedir. Halbuki babalık davasının dayanağı genetik soybağı ilişkisidir³⁵. Bir şekilde ana rahmine düşmüş fakat koşullar gereği babalık karinesinden yararlanarak genetik babası ile soybağı kurulamayan çocuk için çocuğa tanınan babalık davasının karşısında yasa babanın yapabileceği tanıma işlemini konumlandırmıştır. Tanıma yoluyla biyolojik çocuğu ile soybağını zaten kurabilecek olan baba bakımından babalık davası açmanın anlamı yok gibi görünebilir³⁶. Bununla birlikte çocuğun ananın tercihine veya yine babalık karinesine bağlı olarak gerçek babası olmayan herhangi başka bir erkekle soybağı ilişki içinde gözüktüğü hallerde genetik babanın durumu oldukça zayıftır. Mevcut yasal düzenlemeler hali hazırda bir soybağı ilişkisi içerisinde bulunan çocuğun soybağını reddi davasını açabilecek kişiler arasında genetik babayı saymamış, ancak TMK m. 291 hükmünde dava açma süresinin geçmesinden önce kocanın ölmesi veya gayıplığına karar verilmesi ya da sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybetmesi hallerinde kocanın altsoyu, anası, babasına ve baba olduğunu iddia eden kişiye de tali olarak dava açma hakkı verilmiştir. Buna göre genetik baba,

34 Bu husustaki fikirlerini babalık davasının mali sonuçlu/kişisel sonuçlu olmak üzere iki farklı şekilde açıldığı dönemde ele alan Nomer de benzer bir çözüm yolunu önermektedir (Nomer, s. 591-592).

35 **Aydıncık Midyat**, s. 474.

36 Yargıtay 2. Hukuk Dairesi çeşitli kararlarında kendisine tanıma hakkı tanınmış olan kişinin bu davayı açmakta hukuki menfaatinin olmadığı gerekçesine dayanarak açılan davaların reddetmektedir, **Kutoğlu**, s. 960; Yarg. 2. HD., E. 2002/8021, K. 2002/8978, 5.7.2002; Yarg. 2. HD., E. 2003/6479, K. 2003/7859, 29.5.2003; Yarg. 2. HD., E. 2003/6477, K. 2003/7734, 27.5.2003, (KAZANCI).

biyolojik çocuğunu başka bir erkekle soybağının bulunduğu hallerde tanıma yapamadığı gibi, çocuğun başka bir erkekle bulunan soybağının reddi davasını da ancak çocuğun soybağı içinde gözüktüğü kocanın ölmesi, gaip olması ya da ayırt etme gücünü yitirmesi halinde açabilmektedir, bunun dışındaki hallerde çocuk büyüyüp de soybağını kendi açacağı dava ile reddedinceye dek geçen sürede, mevcut kurulu soybağını reddederek kendisini biyolojik çocuğu ile soybağı ilişkisi kurmak yönünden özgür bırakması hususunda kocanın insafına kalmış durumdadır. Kanun koyucunun, soybağını genetik gerçeğe uydurmak konusunda genetik babaya başka bir imkân tanımamış olması, her zaman çocuğun menfaatine sonuçlar doğuramayabilir. Ayrıca çocuğun bir başka erkekle soybağı ilişkisi içinde olmadığı hallerde dahi, babanın tanıma, anayla evlilik gibi kendisine tanınmış hukuki imkanları tanınmasına hukuki engellerin bulunduğu durumlarda da adil sonuçlar doğmayacaktır, örneğin ayırt etme gücü bulunmayan baba ne geçerli bir tanıma beyanında bulunabilecek, ne ana ile evlenme yoluna gidebilecek, ne de bu hakları yasal temsilci aracılığıyla kullanabilecektir; oysa ayırt etme gücüne sahip olmayan babanın da çocuk ile soybağı ilişkisi kurmakta çeşitli menfaatleri olacağı açıktır. Bu hallerde ana veya çocuğun genetik baba ile arzu ederse babalık davası yoluyla soybağı ilişkisi kurması mümkün olsa da, bu durumda da ilişkinin kurulması bu defa ananın veya çocuğun insafına kalmış olacak, ayırt etme gücüne sahip olmayan bir baba ile ilişki kurmak istemeyen, yahut bu ilişkinin getireceği başta nafaka ve mirasçılık olmak üzere çeşitli hukuki yükleri üstlenmek istemeyen çocuk ve anası karşısında babayı çaresiz bırakacaktır. Tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda, fikrimizce yasada babaya bazı istisnai hallerde babalığın tespitini sağlayabilecek bir dava açma imkânı sağlayan bir düzenlemenin getirilmesi yerinde olurdu. eMK döneminde Yargıtay, kanunda her ne kadar açıkça hak tanınmamışsa da, açıkça yasak da getirilmediğine göre bu noktada kanun boşluğu bulunduğunu ve hakim bu boşluğu doldurması gerektiğini kabul ederek genetik babanın babalığının tespiti için dava açmasına olanak tanınması gerektiğine ilişkin çeşitli kararlar vermiştir³⁷, bununla birlikte bu kararlar TMK'nın kabulü

---

37 “MK m.295 kadın ve çocuğa dava hakkı verildiği şeklinde yoruma müsait ise de, hüküm gayesine uygun olarak tefsir edildiği takdirde, babaya dava hakkı tanımak kanun koyucunun güttüğü amaca uygun düşer. Kaldı ki MK m.295'in yalnız kadın ve çocuk için dava hakkı tanıdığı farzolunsa dahi, babanın dava açmasını engelleyen açık bir hüküm getirmediğine göre, bunu bir kanun boşluğu saymak ve MK m.1

sürecinde ilkeleşmediğinden yürürlükteki hukukumuzda hala bu yönde herhangi bir istisnai düzenleme bulunmamaktadır, Yargıtay kararları ise yön değiştirerek genetik babaya tanıma hakkı vermiş olmanın, bu hak hayattayken kullanılmasa dahi ölüme bağlı tasarrufla tanıma yapmasının mümkün olmasının genetik baba açısından yeterli koruma sağladığı anlayışıyla babalık davasını salt ana ve çocuğun açacağı bir dava olarak sınırlamaya devam etmektedir³⁸.

Genetik babanın soybağı kurmak istediği çocuk küçük olduğu varsayımında, babanın vesayet makamı olan çocuğun yerleşim yerindeki sulh hukuk mahkemesine başvuru, TMK m. 426 çerçevesinde küçük çocuğa bir temsil kayyımı atanması için talepte bulunması da mümkündür. Bu yolla vesayet makamının atayacağı kayyım, çocuk adına genetik babaya karşı bir babalık davası yöneltebilecektir.

B. Davalı Sıfatı

TMK m. 301 hükmü babalık davasının babaya karşı açılacağını, babanın ölmüş olması halinde onun mirasçılara karşı açılacağını düzenlemektedir.

1. Babanın Davalı Sıfatını Taşımaması

Babalık davası, baba olduğu iddia edilen kimseye karşı açılır. Babalık davasında taraf sıfatını yürütmek kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu

---

delaletiyle içtihaden bu boşluğu doldurmak mümkün ve hak duygularına uygun olur", Yarg. 2. HD., 1637/1606, 01.07.1973; "Dava, babalığa hüküm verilmesi istemini kapsamakta olup, nüfus kaydının düzeltilmesine ilişkin istek, babalık hükmünün ferî niteliğindedir. ...Babalık davasının ana ve çocuk tarafından açılacağı yolundaki hüküm (MK. 295) Babanın dahi bu yolda dava açmasına engel değildir. Her ne kadar babaya tanıma yoluyla evlilik dışı doğan çocuğun nesebinin gayri sahih hale getirmek (MK. 291) imkânı verilmişse de Kanunda ona bu hakkını kullanmaya zorlayan bir hüküm yoktur. Baba, çeşitli sebeplerle tanıma yolunu seçmeyi mahsurlu görünüp, babalık davasıyla uyumsuzluğun hükmen çözülmesini uygun bulabilirler. Bu, çocuğun yararına bir davranıştır. O halde, babalık davası baba tarafından dahi açılabilir", Yarg. 2. HD., 7988/59, 08.01.1973; kararları aktaran: **Bilgin**, s. 106.

³⁸ **Bilgin**, s. 106; "Babalık davası açma hakkı münhasıran anne ve çocuğa aittir. Babalık davasının yasaca belirlenen davacılarının dışında bu hakkın yorum yoluyla genişletilerek babaya da tanınması mümkün değildir. Bu itibarla baba olduğunu iddia eden kişinin aktif dava ehliyetinin bulunmaması nedeniyle davanın reddi gerekir. Dava konusu yapılmaksızın ulaşılabilecek hukuki sonuçlara dava yolu ile erişilmek istenmesinde hukuki yarar da bulunmamaktadır." Yarg. 2. HD., 11751/12275, 15.12.1993; Yarg. 2. HD., 5865/7104, 18.06.1997; aynı yönde bkz. Yarg. 2. HD., 8021/8978, 05.07.2002, (LEGALBANK); Y. 2. HD., , E. 2010/7036, K. 2011/9937, 06.06.2011, (KAZANCI).

için, ayırt etme gücüne sahip olduğu müddetçe baba, küçük veya kısıtlı olsa dahi, kendisine karşı açılan bu davayı kendisi yürütebilir³⁹. Bununla birlikte davanın sonucunda verilecek babalık hükmünün baba olduğu iddia edilen kimsenin malvarlığına etki edecek sonuçlar doğurduğunu dikkate alarak ayırt etme gücüne sahip küçük veya kısıtlı babaya yöneltilen babalık davasının da bizzat yasal temsilci tarafından yürütülmesi gerektiğini ileri süren bir görüş bulunmaktadır⁴⁰. Baba olduğu iddia edilen kimsenin ayırt etme gücüne sahip olmaması durumunda davayı zaten yasal temsilcisinin yürüteceğine şüphe yoktur. Kendisine karşı babalık davası yöneltilen kimse ayırt etme gücünden yoksun olmasına rağmen atanmış bir yasal temsilcisi bulunmuyorsa, babalık davasının açıldığı mahkeme davalıya bir vasi atanması için resen vesayet makamına başvuracak ve davayı davalıya vasi atanıncaya kadar bekletecektir⁴¹. Babalık davası, haksız fiil sorumluluğuna ilişkin bir dava niteliğinde olmadığından, baba olduğu iddia edilen kişinin cinsel ilişkinin kurulduğu sırada küçük, ayırt etme gücünden geçici veya sürekli olarak yoksun bulunması gibi savunmalar yapılamaz, bu gerekçeyle davalı sıfatı bulunmadığı ileri sürülemez⁴².

Babalık davası, ananın kritik dönemde birden fazla erkekle cinsel ilişki kurmuş olması sebebiyle birden fazla erkeğin baba olma olasılığının yüksek olduğu hallerde, birden fazla kişi hakkında açılabilir. Bu davaların aynı anda açılması mümkün olduğu gibi, ayrı ayrı da açılabilir⁴³. Ancak bu noktada baba namzetlerinden biri hakkında verilecek karar diğerlerini de etkileyecek nitelikte olduğundan ve davalar arasında bağlantı bulunduğundan usul hukuku bağlamında davalılar arasında ihtiyari dava arkadaşlığı olduğu söylenebilir, hâkim bu dosyalardan hangisini öncelikle ele alacağına karar verdikten sonra babalık ihtimalini her bir davalı açısından tek tek ve resen araştırır⁴⁴.

2. Babanın Mirasçılarının Davalı Sıfatını Taşımaları

Baba olduğu iddia edilen kimse ölmüşse, babalık davasının onun mirasında hak sahibi olan tüm yasal ve atanmış mirasçılara karşı

39 Öztan, s. 938; Erdem/Makaracı Başak, s. 371; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 299; Kutoğlu, s. 961.

40 Baygın, s. 77; Bilgin, s. 114.

41 Bilgin, s. 115.

42 Kutoğlu, s. 961; Baygın, s. 77; Bilgin, s. 109.

43 Baygın, s. 77; Bilgin, s. 108; Öztan, s. 939.

44 Bilgin, s. 108; Öztan, s. 939.

yöneltilmesi gerekir. Mehaş İsviçre Medeni Kanununun 261. maddesinde babalık davasının yöneltilebileceği mirasçılar sırasıyla altsoy, anne baba ve kardeşler ile sınırlandırılmış olup eğer bunlar yoksa davanın ölenin yerleşim yerindeki yetkili makama karşı açılacağı belirtilmektedir. Türk Medeni Kanunu'nun ilgili 301. madde düzenlenmesinde ise ölene yakınlık derecesini dikkate almaksızın mirasta hak sahibi olan tüm kişilere karşı davanın yöneltilebileceğini kabul edilmektedir. Birden fazla mirasçının bulunduğu olasılığında davanın tüm mirasçılara aynı anda yöneltilmesi gerekir, mirasçılar arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunur⁴⁵. Bu davadaki davalı sıfatı, mirasçılarının mirasçılık sıfatına bağlı olarak kazanılır, mirasçılarının birinin veya birkaçının mirası reddetmiş olması babalık davasının kendisine yöneltilmesi açısından fark yaratmaz⁴⁶.

Babalık davası eğer mirasçılara karşı yöneltilmişse, bu dava TMK m. 329'a dayanan bakım nafakası davasıyla birleştirilemez, zira bakım nafakası yükümlülüğü salt ana babaya yüklenmiş bir yükümlülük olup mirasçılara geçmez. Aynı şekilde mirasçılardan 304. maddenin dışında kalan zararların tazmini de istenemez⁴⁷. Bununla birlikte TMK m. 364 ve 365 uyarınca ileri sürülen yardım nafakası talepleri babanın ölümünden sonra mirasçılara karşı açılan babalık davalarında da ileri sürülebilir⁴⁸.

Babalık davası eğer babaya yöneltilerek açılmışsa, babanın bu davayı kabul etmesi tanıma beyanı niteliği taşır ve davanın sona ermesine yol açar; bununla birlikte mirasçılara karşı açılmış olan babalık davasında mirasçılarının kabul beyanında bulunması çocuk ile baba arasındaki soybağını kurmak için yeterli değildir; hâkim bu kabul beyanını diğer kanıtlarla birlikte serbestçe takdir edecektir. Bu hususta örneğin hâkimin veraset ilamı ve vukuatlı aile nüfus kayıtları incelenmeden hüküm kurması bozma sebebi teşkil eder⁴⁹. Bugünün tıbbi gelişmeleri karşısında en kesin kanıt

---

45 **Öztan**, s. 939; **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 308; **Baygın**, s. 77; **Bilgin**, s. 117; "Babalığına hükmolunması istenen F. Öztürk 'ün dosyada veraset ilamı bulunmadığı gibi tüm mirasçıları gösterecek şekilde vukuatlı aile nüfus kayıtlarının da dosyada bulunmadığı görülmektedir. ...Dava, mirasçıların miras haklarını etkileyeceğinden, mirasçılık belgesinin veya eksik olan nüfus kayıtlarının celbi, başka mirasçılar varsa onların da davaya dahil edilmesi gerekirken, re 'sen gözetilmesi gereken taraf teşkili sağlanmadan davanın esasına girilerek hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı bulunmuştur", Yarg. 2. HD., 14901/16319, 04.12.2003, (LEGALBANK).

46 **Bilgin**, s. 117.

47 **Kutoğlu**, s. 961.

48 **Öztan**, s. 938.

49 **Kutoğlu**, s. 961.

genetik inceleme testleri olduğundan, davanın yöneltildiği tüm mirasçılar babalık iddiasını kabul etseler dahi kafatası ve femur kemiklerinin DNA incelemesi için fethi kabir yapılmaktadır⁵⁰.

Babalık davasını düzenleyen hükümler, çocuğun ana rahmine düştüğü sırada babanın sağ olduğu varsayımına dayanarak dizayn edilmiştir. Bu nedenle babanın ölümünden sonra babaya ait sperm hücresi ile gerçekleştirilen dölleme neticesinde dünyaya gelen çocukların durumuna ilişkin bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Türk Hukukunda Üremeye Yardımcı Tedavi Uygulamaları ve Üremeye Yardımcı Tedavi Merkezleri Yönetmeliği uyarınca yalnızca evli çiftler üreme hücresi dondurabilmekte, bu imkân evli olmayan kimselere tanınmamaktadır. Bununla birlikte yönetmeliğin 20. maddesinde eşlerden birinin ölümü halinde dondurulan üreme hücrelerinin imha edileceği de belirtilmektedir. Bu çerçevede ölü bir kimsenin sağlığında dondurduğu sperm hücreleri kullanılarak gerçekleştirilecek bir yapay dölleme, bu hususta sağlığında rıza beyanında bulunmuş ve işlem de eşinin yumurta hücrelerine uygulanmış olsa dahi yasal olarak gerçekleştirilemeyecektir. Ne var ki, böyle bir uygulama her nasılsa yapılmış olabilir. Bu durumda dünyaya gelen çocuğun babalık davası açamayacağını ileri sürmek fikrimizce çocuğun genetik soybağının belirlenmesi hakkını ihlal eder, çocuğun menfaati ilkesi ile de çelişir. Bu nedenle kanatimizce gerek evli bir çiftin yasal koşulları sağlayarak dondurduğu üreme hücrelerinin, gerekse annenin bu işlemin yasal olduğu ülkelerden herhangi birine giderek elde ettiği ve bugün artık ölmüş olan babaya ait olan sperm hücrelerinin kullanılarak gerçekleştirilen homolog/heterolog yapay dölleme neticesinde dünyaya gelen çocuk, işlemin yapıldığı sırada baba hayatta olmamasına rağmen, onunla genetik bağı tıbben belirlenebilir olduğu müddetçe baba ile soybağı kurabilmelidir.

3. Davanın İhbarı

TMK m. 301/3 hükmü gereği babalık davası ana veya çocuk tarafından açılmışsa Cumhuriyet Savcısına ve Hazineye ihbar edilir. Dava sadece ana tarafından açılmışsa kayyım, kayyım tarafından açılmışsa anaya ihbar edilecektir⁵¹.

⁵⁰ Yarg. 2. HD., E. 2002/167, K. 2002/5676, 30.04.2002; Yarg. 2. HD., E. 2009/8285, K. 2009/12019, 5.2.2009; Kutoğlu, s. 973.

⁵¹ Yargıtay, babalık davalarında tüm ilgililere davanın ihbarı gerçekleştirilmeden ve katılmalarına imkân sunulmadan kurulan babalık hükmü kurulmuş olmasını bozma sebebi saymaktadır, Yarg. HGK, E. 2-746, K. 22, 02.02.2005, (KAZANCI).

IV. BABALIK DAVASINDA İSPAT SORUNU

TMK m. 6 hükmü gereği bir talep ileri süren kimsenin bu talebini inşa eden olguları ispatlama yükümlülüğü vardır. Bu çerçevede babalık davasında da ispat yükü davacıya düşer, davacının evlilik dışı dünyaya gelen çocuğun babasının iddia edilen kimse olduğunu ispatlaması gerekir⁵². Bugün için babalık davasında davacı ile davalı arasındaki biyolojik ilişkiyi ispatlamanın en kesin yolu genetik inceleme testleridir. Bununla birlikte kanun koyucu, babalığı ispat etmek açısından davacıya kolaylık sağlayıcı karineler de öngörmüştür.

A. Babalık Karinesi

TMK m. 302 düzenlemesine göre davalının çocuğun doğumundan önceki üçyüzcü gün ile yüzsekseninci gün arasında ana ile cinsel ilişkide bulunmuş olması babalığa karine sayılır. Davacı, söz konusu kritik dönemde davalının ana ile cinsel ilişki kurmuş olduğunu her türlü delil ile ispat edebilir, bu noktada cinsel ilişkinin gerçekleştiğine dair ciddi emarelerin ortaya konulmasının delillere dayanması gerekir, salt cinsel ilişkinin gerçekleşmiş olma olasılığının bulunduğunu ispat yeterli değildir⁵³. Ana ile baba arasında gerçekleştiği ispat edilen cinsel ilişkinin annenin gebe kalmasını mümkün kılacak nitelikte bir bedensel teması içermesi gereklidir⁵⁴. Cinsel ilişkinin defalarca kez gerçekleşmiş olması da aranmaz, tek bir ilişkinin gerçekleştiğini ispat, karinenin ortaya çıkması için yeterli olacaktır. Ayrıca cinsel ilişki ile doğum arasında bir illiyet bağının bulunduğunu ispata da gerek yoktur. Bu noktada anne ile babanın cinsel ilişki ile döllenmeyi gerçekleştirdiğinin yanı sıra, döllenmenin babanın spermisiyle yapay olarak gerçekleştirildiğinin ispat edildiği hallerde de bu karinenin devreye gireceğini belirtmek gerekir⁵⁵.

---

52 Baygın, s. 83.

53 Dural/Öğüz/Gümüş, s. 301; bu noktada ana ile babanın birlikte yaşamaları, sık sık birlikte kalmaları, birbirlerine yazdıkları mektuplar, davalı erkeğin mahkeme dışı beyanları, ana ile birlikte hekime gitmesi ve doğum masraflarını ödemesinin kanaat verici delil teşkil edeceğine ilişkin olarak, Baygın, s. 84; Bilgin, s. 284.

54 Bu noktada cinsel ilişki sırasında kadın veya erkeğin doğum kontrol yöntemlerini kullanmış olmaları, cinsel ilişkinin kesilmesi yahut tam cinsel ilişkinin gerçekleştirilememesi babalık karinesinin doğumuna engel teşkil etmez, Dural/Öğüz/Gümüş, s. 301, ancak elbette bu hususları davalı taraf babalık karinesinin çürütülmesi aşamasında ispat edebilir.

55 Öztan, s. 943.

Modern tıptaki gelişmeler kimi zaman bir çocuğun ana rahminde 300 günden fazla bir süre kalmasının mümkün olduğunu, ya da döllenme ile doğum arasındaki sürenin istisnaen 180 günden az olabildiğini göstermektedir. Bu nedenle yasa koyucu TMK m. 302/2 hükmünde davacının çocuğun 300 günden fazla veya 180 günden az ana rahminde kaldığını ve bununla birlikte davalının fiili gebe kalma döneminde ana ile cinsel ilişkide bulunduğunu ispatlarsa yine babalık karanesinin geçerli olacağını belirtmiştir.

Babalık karanesinden istifade edebilmek için çocuğun doğmuş olması gerekir; ananın henüz gebe iken doğmamış çocuğunun babasını belirlemek amacıyla davacı sıfatıyla açtığı babalık davalarında babalık karanesinden yararlanma şansı yoktur, bu ihtimalde ispat külfeti babalık karanesi dışındaki vasıtalarla yerine getirilecektir⁵⁶.

B. Babalık Karanesinin Çürütülmesi

TMK m. 302/3 davalının aleyhinde oluşan babalık karanesini çürütmesi için iki yol sunmaktadır: davalı gerek çocuğun babası olmasının imkansızlığını gerekse bir üçüncü kişinin baba olma olasılığının daha yüksek olduğunu ispatlayarak bu karneyi çürütebilir⁵⁷.

1. Davalının Çocuğun Babası Olmasının Olanaksızlığını İspatlaması

Davalı, ilk olarak kendi cinsel ilişkisi ile çocuğun doğumu arasında illiyet bağı bulunmadığını ispatlamak suretiyle babalık karanesini çürütebilir. Bu hususta ortaya konulan delillerin karneyi çürütebilmesi için çocuğun babasının davalı olmadığını kesin olarak ortaya koyuyor olmaları beklenir. Bu aşamada örneğin davalının spermlerinin dölleme kabiliyetinin bulunmadığı, kadının cinsel ilişki sırasında zaten gebe bulunduğu, ya da kadının kendisi ile kritik dönemde cinsel ilişkiye girdiği ortaya konmuş

⁵⁶ Öztan, s. 944.

⁵⁷ eMK hükümleri incelendiğinde eski medeni kanunumuzun davalıya babalık karanesinden kurtulmak için daha fazla imkân sunduğunu görmekteyiz, örneğin davalının kendisinin yanında başka erkek veya erkeklerin baba olma olasılığının bulunduğunu ileri süreceği ciddi şüphe def'i; ananın kritik dönemde birden fazla erkekle cinsel ilişkide bulunduğunu ileri sürdüğü çokluk def'i, ananın iffetsiz bir yaşam sürdüğünü ileri sürdüğü iffetsizlik def'i gibi def'iler babalık karanesinin savuşturulmasına hizmet etmekteydi. Neyse ki, modern tıp alanında yaşanan gelişmeler ve genetik testlerinin kesine çok yakın sonuç verebiliyor olması ananın kişilik hakkına ve insanlık onuruna aykırı bu gibi def'ilere duyulan ihtiyacı ortadan kaldırmıştır.

olsa bile kadının bu ilişkiden olma çocuğu düşürdüğü, veyahut çocuğun başka bir ırkın kalıtsal özelliklerini taşıdığı bu nedenle kendi çocuğu olmasının imkânsız olduğu gibi hususlara ilişkin deliller ortaya konabilir⁵⁸. Bu alanda yararlanılabilecek veriler sıklıkla tıbbi inceleme ve değerlendirmelere dayanacağından, bilirkişi incelemesine ve DNA testlerine başvurulacaktır.

Eğer davalı illiyet bağının yokluğunu ispat ederek babalık karinesini çürütmüşse, babalık davası kesin olarak reddedilecek, davacı tarafından aksinin ispatı söz konusu olmayacaktır⁵⁹.

2. Bir Başka Kimsenin Baba Olma Olasılığının Daha Yüksek Olduğunun İspatı

Hakkında babalık davası açılan kimsenin ana ile kritik dönemde cinsel ilişkide bulunduğunu reddetmediği, fakat döllemenin ananın bir başka kimseyle kurduğu cinsel ilişkinin neticesinde gerçekleşmiş olma olasılığının daha yüksek olduğunu ileri sürdüğü hallerde, bu iddiasını ispatlamak suretiyle de babalık karinesini çürütme imkânı bulunmaktadır. Dikkat edilmelidir ki, babalık karinesinin çürütülebilmesi için salt ananın başka erkeklerle de birlikte olduğunun ispatı yeterli değildir, baba olduğu iddia edilen kimse, ancak üçüncü bir kişinin baba olması ihtimalinin kendisine göre daha yüksek olduğunu ispatlayabilmesi halinde karineden kurtulur⁶⁰.

3. Ananın Evli Olduğu İtirazı

Çocuk ana rahmine düştüğü sırada ana evli ise, çocuk yasa gereği soybağı yönünden kocaya bağlı olacağından babalık davası açılamaz. Babalık davası açılabilmesi için öncelikle kocanın kurulu soybağını reddetmesi gerekir. Aynı kural, evli değilken rahmine düşen çocuğu evlendikten sonra doğuran kadın için de geçerlidir, çocuk soybağı yönünden kocaya bağlı olacağından başka birine karşı babalık davası açılabilmesi için öncelikle mevcut soybağının sona erdirilmesi gerekir. Ancak her nasılsa çocuğun nüfus kayıtlarında çocuk ile koca arasında soybağı ilişkisi görünmüyor ve baba olduğu iddia edilen kimseye de babalık davası açılmışsa, davalı,

58 Öztan, s. 945; Baygın, s. 85; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 302; Erdem/Makaracı Başak, s. 373; Kutoğlu, s. 971; Bilgin, s. 293; yazar, bu gibi olasılıkların ispatlanması suretiyle babalık karinesinin çürütülmesini “imkansızlık def’i” olarak adlandırmaktadır.

59 Öztan, s. 945; Bilgin, s. 299.

60 Öztan, s. 946; Baygın, s. 86; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 302; Erdem/Makaracı Başak, s. 373; Kutoğlu, s. 971.

çocuğun ana rahmine düştüğü varsayılan kritik dönemde ananın evli olduğu itirazında da bulunabilir. Bu husus itiraz niteliğinde olduğundan hâkim tarafından re'sen dikkate alınır⁶¹.

C. Babalığı Karineye Dayanmaksızın Doğrudan Doğruya İspatı

Babalık davasında baba olduğu iddia edilen tarafın davayı kabul etmesi halinde artık davacının karineye dayanması ihtiyacı ortadan kalkar. Bununla birlikte dava kamu düzeninden olduğu ve hâkimin resen araştırma ilkesi çerçevesinde tarafların ikrarları ile bağlı olmayıp delilleri bizzat toplamakla yükümlü olduğu için salt babanın davayı kabulü babalık hükmü için yeterli olmayacaktır⁶². Günümüz tıbbi gelişmeleri ışığında biyolojik analizler, kan ve kemik dokusu incelemeleri ve çeşitli gen testleri aracılığıyla babalık davalarında babanın kim olduğuna veya olmadığına dair kesin yakın sonuçla belirleme yapmak mümkündür. Bilimsel gerçeklerle ispat şansı karşısında hâkimin salt karineye yahut davalının karineyi çürütmekteki marifetine güvenerek hüküm tesis etmesi günümüz tıbbi gelişmeleri karşısında yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle bugün için babalığın belirlenmesine yönelik tıbbi delillerin varlığının yanında cinsel ilişkinin varlığına yönelik delillerin önemi büyük ölçüde azalmıştır⁶³.

61 Bilgin, s. 299.

62 Bilgin, s. 301.

63 “Babalık olgusu irs ve nesep ilişkisinin kuşkuya yer bırakmayacak nisbette açığa çıkarılması halinde kabul edilebilir. Bu konuda, tekniğin tüm imkanlarından yararlanılmalıdır. Bu cümleden olarak her türlü benzemezlik testleri yapılmalıdır. Davacı, çocuk ve davalının kan grupları belirlenerek Adli Tıp Kurumu Biyoloji İhtisas Daire- si'nde bir inceleme yapılmışsa da, bu yeterli değildir. Davacı, çocuk ve davalının ALYUVAR (ERİTROSİT) ANTİJENLERİ (ABO, Rh (CDE, cde), MNSS, Duffy (Fya Fyb) Kidd (Jka, Jkb), Kell (Kk); LOKOSİT ANTİJENLERİ (HLA-A), (HLA-B), (HLA-C), (HLADR), (HLA-DQ); ALYUVAR (ERĞTROSİT) ENZİMLERİ (Adenozin Dezaminaz, Esteraz D, Fosfoğlukomuta, glikoksazal (1), Adanilat Knaz, Glukoz 6 fosfat dehidero- genaz, Alanin Transaminaz, Eritrosit asil fosfotaz (LAP); SERUM PROTEGLERİ (Heptogloblin, Hemaglobin ve Transferrin) testleri mutlaka yapılmalı, baba olduğu iddia olunan kişinin % 99.73 oranından daha az ihtimalle baba olabileceği belirlenmiş ise, Karbonik Anhidraz (Ca II), Peptidaz A. Gm. levis araştırması ve karşılaştırılması ile sonuca gidilmelidir. Yine de aynı oranda bir sonuç elde edilemiyor ise DNA tipleme yapılması imkanı araştırılmalı, davanın baba olamayacağı ihtimali tamamen kaldırılıp delillerin hep birlikte takdiri gerekir”, Yarg. HGK, E. 1994/2-671, K. 1995/162, 08.03.1995; Yarg. 2. HD., E. 1993/12172, K. 1994/307, 17.01.1994; Yarg. 2. HD., 2363/3155, 20.03.1995, (LEGALBANK); soybağının tespitine ilişkin olarak açılacak davalarda genetik analizlerden

TMK m. 284 hükmü uyarınca taraflar ve üçüncü kişiler, soybağının belirlenmesinde zorunlu olan ve sağlıkları yönünden tehlike yaratmayan araştırma ve incelemelere rıza göstermekle yükümlüdürler. Davalı, hâkimin öngördüğü araştırma ve incelemeye rıza göstermezse, hâkim, durum ve koşullara göre bundan beklenen sonucu, onun aleyhine doğmuş sayabilir. Hüküm kapsamında hâkim, babalık davasında resen araştırma ilkesi uyarınca taraflardan soybağına yönelik araştırma yapılabilmesi için ihtiyaç duyulan doku ve örneklerin alınmasını isteyebilecek, bunları bilirkişi incelemesine ve çeşitli genetik testlere gönderebilecektir. Bununla birlikte davalının hâkimin öngördüğü inceleme ve araştırma için gerekli tıbbi müdahaleye rıza göstermemesi olasılığı da mevcuttur. Bu incelemeye ilişkin olarak HMK m. 292’de yer alan hüküm ise uyuşmazlığın çözümü bakımından zorunlu ve bilimsel verilere uygun olmak, ayrıca sağlık yönünden bir tehlike oluşturmamak şartıyla, herkesin soybağının tespiti amacıyla vücudundan kan veya doku alınmasına katlanmak zorunda olduğunu, haklı bir sebep olmaksızın bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde, hâkim incelemenin zor kullanılarak yapılmasına karar verebileceğini söylemektedir. Bu iki hüküm birlikte incelendiğinde her ikisinde de babalık davası yönünden tespit yapılabilmesi için gerekli tıbbi müdahaleye izin verilmesi hususunda düzenleme bulunduğu, ancak buna bir yaptırım düzenlemek noktasında TMK ve HMK’nın farklı tutumlar izlediği gözlemlenmektedir⁶⁴. TMK m. 284 düzenlemesine göre baba olduğu iddia edilen kimsenin kendisinden kan ve doku örneği alınmasına rıza vermediği, bu nedenle tıbbi incelemenin yapılamadığı hallerde özel bir yaptırım düzenlenmemiş olup, bu durum yalnızca hâkimin durumun ve koşulların gerektirdiği ölçüde bu hususu aleyhte bir delil kabul etmesine yol açmaktadır. Oysa HMK hükmü, aynı olasılıkta hâkimin baba olduğu iddia edilen kişinin gerçekten baba olup olmadığının tespiti için zor kullanarak inceleme yapılmasına karar verebileceğine hükmetmektedir. HMK yürürlüğe girinceye dek

---

yararlanılmasına ilişkin olarak ayrıntılı bilgi için bkz. Özlem **Tüzüner**, “Soybağının Tespiti Davasında Genetik Analize İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 62, S. 4, 2013, s. 1139-1143.

64 TMK ve HMK hükümlerinin birlikte uygulanabilirliğine ilişkin ayrıntılı bir inceleme için bkz. **Bilgin**, s. 401 vd.; Orhan Emre **Konuralp**, “Kişilerden Kan ve Doku Örneği Alınmasına İlişkin Olarak Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 292’nci Maddesi Karşısında Türk Medenî Kanunu’nun 284’üncü Maddesinin Durumu”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 69, S. 4, 2020, s. 1609-1640; Sanem **Aksoy Dursun**, “Soybağının Belirlenmesi Bakımından MK m. 284 ve HMK m. 292’nin Değerlendirilmesi”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 95-96, 2012, s. 109-124.

geçen sürede yargı kararlarında baba olduğu iddia edilen kimse üzerinde herhangi bir tıbbi inceleme yapılamamış olmasına rağmen hükmün yarattığı aksi yönde delil niteliği sayesinde babalık hükmü kurulabiliyordu⁶⁵. HMK'nın yürürlüğe girmesinden sonraki süreçte ise kan ve doku örneği alınmaksızın nihayete erdirilen babalık davalarında kararı eksik inceleme nedeniyle bozmakta idi⁶⁶. 2018 yılına gelindiğinde Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, her iki düzenlemeyi de dikkate alarak çelişen bu iki düzenlemeden hem özel hem de sonraki kanun olan HMK düzenlemesinin uygulanmasının gerektiğine hükmetmiştir⁶⁷. Gelineen noktada artık her ne kadar TMK

65 “Türk Medeni Kanununun 284/2. maddesi uyarınca yapılan ihtarlı davetiyeyle rağmen tıbbi incelemeden kaçınan davalı aleyhine babalık olgusu ispat edilmiş sayılır. Açıklanan sebeple davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken; davacının süresinden sonra tamik bildirildiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi isabetsiz olmuş, bozmayı gerektirmiştir...”, Yarg. 2. HD., E. 2013/4904, K. 2013/8620, 28.03.2013, (KAZANCI).

66 “Dava, Türk Medeni Kanununun 301. ve devamı maddelerinde düzenlenen babalığın tespiti istemine ilişkindir. Bu talep çerçevesinde mahkemece tarafların iddia ve savunmaları da dikkate alınarak babalık iddiası ile ilgili olarak çocuk Pınar, anne Şaheste ve baba olduğu iddia edilen A. K.'e ait gerekli kan ve doku örneklerinin alınıp DNA testi yaptırılıp alınacak rapor doğrultusunda bir karar verilmesi gerekirken yukarıda gösterilen yasal düzenlemelere aykırı şekilde eksik incelemeyle davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiştir”, Yarg. 18. HD., E. 2014/6038, K. 2014/13961, 13.10.2014, (LEGALBANK); “Dosyanın incelenmesinden, davalılar A. ve T. Y.'a ihtarlı davetiye çıkarıldığı, DNA incelemesi için icabet etmemeleri üzerine mevcut delil ve beyanlarla davanın kabulüne karar verildiği anlaşılmaktadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 292/1. maddesi uyuşmazlığın çözümü bakımından zorunlu ve bilimsel verilere uygun olmak, ayrıca sağlık yönünden bir tehlike oluşturmamak şartıyla, herkes, soybağının tespiti amacıyla vücudundan kan veya doku alınmasına katlanmak zorundadır. Haklı bir sebep olmaksızın bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde, hâkim incelemenin zor kullanılarak yapılmasına karar verir hükmünü taşımaktadır. Mahkemece açıklanan yasa hükmü gözetilerek işlem yapılması gerekirken eksik inceleme sonucu yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir”, Yarg. 18. HD., E. 2014/7595, K. 2014/14283, 16.10.2014, (LEGALBANK).

67 “Madde gerekçesinde de; “...uyuşmazlığın çözümü bakımından, davanın tarafları yanında üçüncü kişiler de, zorunluluk halinde, bilimsel verilere uygun olmak, sağlık yönünden bir tehlike oluşturmamak koşuluyla, vücutlarından kan veya doku alınmasına katlanmak zorundadırlar. İşin önemi dikkate alınarak böyle bir zorunluluk öngörülmüş ve üçüncü kişilerin tanıklıktan çekinme haklarını ileri sürerek bu yükümlülüğün kaçınma yolu da kapatılmıştır.” denilerek, bu nitelikteki davalarda soybağının tespiti için vücuttan kan veya doku alınmasına katlanma zorunluluğu açık bir şekilde düzenlenmiştir. Yerel mahkemece, test yaptırmaktan kaçınan davalı hakkında TMK'nın 284/2. maddesi uyarınca incelemeden beklenen sonucun onun

kişinin rızası olmaksızın zorla kan ve doku alınmasını vücut bütünlüğünün dokunulmazlığına saldırı yoluyla kişilik hakkının ihlali kabul etse de TMK'dan sonra kabul edilip yürürlüğe girmiş ve özel kanun niteliğinde olan HMK'da yapılan düzenleme ile bu ihlal bakımından hukuka uygunluk sebebi getirildiği, kişinin genetik geçmişini ve kökenini öğrenme hakkının temel haklardan⁶⁸ olduğu, iç mevzuattaki düzenlemelerle çocuğun genetik geçmişini ve kökenini öğrenmesine dolaylı yoldan engel olunmasının tarafı olduğumuz AİHS m. 8 çerçevesinde edindiğimiz yükümlülükleri ihlal ettiği⁶⁹ ve çocuğun gerçek soybağının belirlenmesinin çocuğun

---

aleyhine doğmuş olduğu kabul edilerek karar verildiği belirtilmiş ise de az yukarıda açıklandığı üzere TMK'ya göre sonraki kanun durumunda olan HMK'nda soybağının tespiti için yapılacak inceleme hakkında özel bir düzenleme yapılmış ve bu tür davalarda işin önemine binaen kan veya doku alınmasına katılma zorunluluğu getirilmiştir. Hal böyle olunca, kamu düzenine ilişkin olan babalık iddiası hakkında doğru sonucun elde edilebilmesi için sonraki kanun olan ve özel düzenleme içeren HMK'nın 292. maddesi hükmünün uygulanması ve alınacak rapor doğrultusunda bir karar verilmesi gerekmektedir”, Yarg. HGK, E. 2017/8-1927, K. 2018/1471, 18.10.2018, (KAZANCI).

- 68 Genetik geçmişini öğrenme ve kökenini öğrenme hakkının temel haklar bağlamında ayrıntılı bir incelemesi için bkz. Zeynep **Dönmez**, “Kökenin Tespiti Talebinin Temel Haklarla İlişkinine Yönelik Bir Değerlendirme”, TAAD, C. 9, S. 36, 2018, s. 171-193.
- 69 “*hem kendisinin hem de evlilik dışı dünyaya gelen çocuğunun adına Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuran Ebru Çolak'ın, çocuğun biyolojik babası olduğu iddiasıyla şarkacı E. aleyhine açtığı babalık davasında yerel mahkemenin talebi üzerine İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsünce gerçekleştirilen tıbbi testlere göre davalı E.nin %99.77 kesinlik oranıyla çocuğun biyolojik babası olduğu saptanmış ve bu doğrultuda hazırlanan bilimsel rapor ışığında yerel mahkemece, davalı E.nin çocuğun babası olduğuna hükmedilmiş; yerel mahkemenin bu kararı onandıktan sonra Yargıtay, karar düzeltme talebiyle yapılan başvuru sonucunda, bilirkişi raporunun yerel mahkemece belirlenen kurum tarafından hazırlanmadığı gerekçesiyle kararı bozarak dava dosyasını tekrar incelenmek üzere ilk derece mahkemesine göndermiş; bunun üzerine ilk derece mahkemesi ise, soybağı tespitine yönelik gerekli testlerin yapılması için Adli Tıp Kurumuna başvurmaları ve bilirkişi masraflarının davalı tarafından karşılanması hususunda taraflara meşruhatlı davetiye gönderdiği hâlde davalı, bilirkişi masraflarını yatırmadığı gibi, belirlenen günde test yaptırmak üzere Adli Tıp Kurumunda hazır bulunmamış ve defalarca yapılan davete rağmen test yaptırmaya gitmeyen davalı E. hakkında mahkemece ihzar müzakeresi çıkarılmış; birkaç kez tekrarlanan randevulara da katılmayan davalı E.”nin yeniden ihzar müzakeresi çıkarılmasına rağmen hiçbir şekilde randevulara getirilememesi üzerine mahkeme, Emniyet Müdürlüğünün müzakerelere cevap vermemesiyle ilgili kendilerine bilgi sağlanmasını talep etmiş ve ayrıca ihzar müzakeresi yerine getirilmediği gerekçesiyle görevli polis memurları hakkında*

menfaati ilkesinin gereği olduğu hususları ile birlikte değerlendirildiğinde çocuğun soybağını belirlemek bakımından başka bir yol mümkün olmadığı hallerde kişinin rızası hilafına örnek alınarak gerekli genetik incelemelerin yapıp soybağının belirlenmesinin mazur görülebileceği kabul edilmektedir. Bununla birlikte, bu yola başvurulması için en azından bazı kriterlerin sağlanmasını aramak gerekir, ilk olarak, bu testlere başvurmak kaçınılmaz durumda olmalıdır, babalık davası herhangi bir babalık karnesi yoluyla hükme bağlanamıyor yahut getirilen takdiri deliller hâkimde iddia edilenin baba olup olmadığı hususunda bir kanaat oluşturamıyor olmalıdır. İkinci olarak, söz konusu testlerin uygulanması baba olduğu iddia edilen kimse için katlanılabilir olmalıdır, sağlık açısından bir tehlike oluşturmamalı, yarattığı fiziksel ve ruhsal rahatsızlık yönünden kendisinden katlanması beklenecek şiddeti aşmamalıdır. Son olarak bu yola başvurulmasını mazur gösterecek haklı gerekçeler, ilgilinin baba olduğu yönünde kuvvetli emareler zaten bulunuyor olmalı ve yapılacak testin sonucu pekiştiricilik niteliği taşımamalıdır.

V. BABALIK DAVASINDA SÜRE

TMK m. 303, babalık davasının çocuğun doğumundan önce veya sonra açılabileceğini hükme bağlamaktadır. Ananın davacı sıfatıyla davayı açma hakkı doğumdan başlayarak bir yıl geçmekle düşer. TMK m. 303/II hükmünde yer alan ve çocuğun açacağı babalık davasında bir yıllık hak düşürücü sürenin eğer çocuğa kayyım atanmışsa bu kayyımın atanmasından itibaren, atanmamışsa çocuğun ergin olduğu tarihten itibaren işleyeceğine dair düzenleme, Anayasa Mahkemesinin 27.10.2011 tarihli

---

görevi kötüye kullanma gerekçesiyle Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunmuş; davalıya da test yaptırmaktan kaçınmasının babalığı kabul ettiği şeklinde yorumlanacağını bildirmiş; 4 yıl boyunca testin gerçekleştirilmesine engel olan davalı E., 1999 yılındaki son randevuya ise gelerek test için gerekli işlemlerin yapılmasını sağlamış ve 2000 yılında Adli Tıp Kurumunun hazırladığı rapora göre %99.99 kesinlik oranıyla çocuğun biyolojik baba sını davalı E. olduğu sonucuna varılmış ve yerel mahkemece verilen babalık hükmü Yargıtay tarafından onanarak kesinleşmiştir” çeviren: Bilgin, s. 400-401; kararın metni için bkz. AİHM İkinci Dairesi, Ebru ve Tayfun Engin Çolak & Türkiye Kararı, Başvuru No: 60176/00, Karar metnine erişim için bkz. <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-75510> (E.T. 04.10.2023); söz konusu kararda AİHM 8 yıllık süreçte kasten DNA testi yaptırmaktan kaçan davalıyı zorlayacak herhangi bir yaptırım belirlememiş bulunan yargılama düzeninin çocuğun genetik kökenini öğrenme hakkını korumak karşısında yetersiz kaldığını ve kimliğini uzun süre belirsiz bıraktığı gerekçesiyle AİHS m. 8’de öngörülen yükümlülüklerin ihlal edildiğini tespit etmiştir, Bilgin, s. 401.

71/143 sayılı kararı ile iptal edilmiştir⁷⁰. İptal kararına binaen bugün çocuğun davacı sıfatıyla açacağı babalık davalarında herhangi bir hak düşürücü süre bulunmamaktadır⁷¹. TMK m. 303/III’te yer alan bu sürenin çocuğun başka bir erkekle soybağının mevcut olması halinde bu ilişkinin ortadan kalkmasından itibaren başlayacağına ilişkin düzenleme, Anayasa Mahkemesinin iptal kararı neticesinde çocuğun açacağı babalık davaları yönünden uygulanabilirliğini yitirmiştir⁷², ancak söz konusu süre ananın davacı sıfatıyla açacağı davalarda hak düşürücü niteliğiyle uygulanacaktır. TMK m. 303/IV hükmüne göre ananın bir yıllık süre geçtikten sonra, gecikmesini haklı kılan sebepler varsa, bu sebebin kalkmasından itibaren bir ay içinde babalık davası açması mümkündür⁷³.

Hak düşürücü süre içinde dava açılmış olmasına rağmen dava usul eksikliği nedeniyle reddedilmiş ve bu esnada da hak düşürücü süre geçirilmiş ise davacı TBK m. 158 hükmünde getirilen 60 günlük ek süreden yararlanabilecektir⁷⁴.

VI. BABALIK DAVASININ SONUÇLARI

Babalık davası neticesinde kurulan hükümlerle baba ile çocuk arasında soybağı tesis edilir. Bunun yanı sıra TMK m. 304, anaya babalık davası ile birlikte ileri sürebileceği yahut ayrı bir dava ile talep edebileceği bazı giderlerinin karşılanması imkanını da tanımaktadır.

---

70 R.G. 7.2.2012, Sayı 28197.

71 Söz konusu kararın yerinde olduğuna ilişkin bir değerlendirme ve kararın incelemesi için bkz. Yalçın **Tosun/Ece Baş**, “Soybağının Reddi Davasında ve Babalık Davasında Sürelere İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararlarının Değerlendirilmesi”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 123-124, 2014, s. 112 vd.; çocuğun soybağının bir an önce belirlenmesinin kamu yararından olduğu gerekçesiyle kararın eleştirisi için bkz. Tufan **Öğüz**, “Türk Medeni Kanunu’nun Soybağına İlişkin Hükümleri Hakkında Değerlendirme”, Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan, On İki Levha Yayıncılık, Cilt II, 2010, s. 1415- 1424.

72 Sanem **Aksoy Dursun**, “Soybağı Davalarındaki Hak Düşürücü Sürelere İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararlarının Değerlendirilmesi” İstanbul Hukuk Mecmuası, C. 76, S. 2, 2018, s. 408.

73 Hak düşürücü süreye örnek olarak babanın tanıma yapacağı vadiyle süreyi geçirene dek anneyi oyalaması gösterilebilir, bu ihtimalde hak düşürücü süreyi ileri sürmenin hakkın kötüye kullanılması teşkil edeceği hususunda bkz. **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 305; **Erdem/Makaracı Başak**, s. 374; **Baygın**, s. 82.

74 **Erdem/Makaracı Başak**, s. 374.

A. Ana Yönünden Sonuçlar

TMK ile eMK döneminde benimsenen kişisel sonuçlu babalık davası/mali sonuçlu babalık davası ayrımı artık terk edilmiş olsa da, TMK m. 304 hükmü ile anaya babalık davası ile birlikte bazı mali sonuçlar elde etme imkanı hala sağlanmaktadır. Ana, 304. maddede sayılan mali taleplerini isterse babalık davası ile birlikte, isterse babalık hükmünün kurulmasından sonra ayrı bir dava ile ileri sürebilmektedir. Bu dava ile ileri sürülebilecek mali taleplerin başında doğum giderleri gelir. Bu giderlere doktor, hastane masrafları, kullanılan ilaçlar gibi gebeliğin başından itibaren doğumla ilgili olarak yapılan sağlık harcamaları dahildir⁷⁵. Bunun yanı sıra ana, doğumdan önceki ve sonraki altışar haftalık geçim giderlerini de baba veya mirasçılarında talep edebilmektedir⁷⁶. Bu giderler kira, ev giderleri, gıda ve diğer zorunlu giderleri kapsar⁷⁷. Son olarak, gebelik ve doğumun gerektirdiği diğer giderler de, örneğin gebelik nedeniyle başka ameliyatlara olunması gerekmiş ise buna ilişkin masraflar, tedavi ve bakım giderleri de 304. madde kapsamında talep edilebilmektedir⁷⁸. Ana ayrıca kazanç kayıpları varsa, bunları da talep edebilecektir⁷⁹.

Çocuğun ölü doğması veya doğumdan bir süre sonra ölmesi ananın mali haklarını ileri sürebilmesine engel teşkil etmez. Ancak çocuğun ölümlüne bağlı olarak üçüncü kişiler veya sosyal güvenlik kurumunca yapılan ödemeler TMK m. 304/2 hükmü gereğince hakkaniyet ölçüsünde tazminattan indirilecektir.

Hâkimin ananın kanundan doğan bu taleplerini ileri sürmesi durumunda babayı anılan giderleri tazmin etmeye mahkûm etmesi bakımından

75 Bu giderlerin mutad ve zorunlu olduğu ölçüde giderileceği, bu ölçüyü aşan, örnek olarak lüks bir hastanede gerçekleşen doğuma ilişkin masrafların yalnızca durumun gereklerinin haklı gösterdiği hallerde ve davalının ekonomik gücü ile orantılı olarak tazminata konu edileceği hakkında bkz. **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 306.

76 Bu süre eMK döneminde doğumdan önce ve sonraki dört hafta ile sınırlı idi.

77 Bu giderlerin karşılanması için ananın geçim ihtiyacı içinde bulunması aranmaz, ananın kendi başına tüm giderleri karşılayacak ekonomik gücü olsa dahi baba bu giderleri kanun uyarınca tazmin edecektir; bunun yanı sıra kanunun öngördüğü sürenin ananın sağlığına kavuşması için yeterli olmadığına ispat edildiği hallerde belirtilen süreyi aşan sürelerle ilişkin talepler de hâkim tarafından kabul edilebilecektir, **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 307.

78 Çocuğun ölü doğması neticesinde ananın defin için yaptığı masraflar da bu kalem adı altında talep edilebilmektedir, **Baygın**, s. 95.

79 **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 306; **Erdem/Makaracı Başak**, s. 375; **Baygın**, s. 95; **Öztaş**, s. 949.

babanın ödeme gücüne sahip olması koşulu aranmaz⁸⁰. Babanın babalık davası sürecinde çocuğu tanınması da mali haklarını ileri sürmesine etki etmeyecektir⁸¹.

Ananın TMK m. 304'e dayanan mali talepleri söz konusu giderlerin yapıldığı anda muaccel olur; bu giderlere ilişkin kural olarak babaya yapılan ihtardan itibaren, eğer ihtar yapılmamışsa dava tarihinden itibaren olmak üzere temerrüt faizi de işler⁸². Ananın ölümü halinde bu talepleri ileri sürme hakkı mirasçılara geçecektir. Bu talep, eğer ana ayırt etme gücüne sahip değilse yasal temsilcisi tarafından ileri sürülecektir. Bu talep babalık davasından ayrı bir dava ile ileri sürülmekte ise, babalık davasında öngörülen süre kıyasen uygulanacak, dava bir yıllık hak düşürücü süreye tabi olacaktır⁸³.

Ananın söz konusu giderlere ilişkin olarak nakdi ödeme talepleri haksız fiil tazminatı niteliğinde olmadığından, bu talepler karşısında babanın ayırt etme gücüne sahip olmadığı savunmasında bulunulamaz. Bu talepler gebelikle sonuçlanan cinsel ilişki hukuka aykırılık unsuru taşıyorsa ve cinsel ilişki sırasında baba tam ehliyetsiz konumda olsa dahi kanun gereği ileri sürülebilirler. Bununla birlikte eğer söz konusu cinsel ilişki haksız fiil niteliğinde ise, TMK m. 304'te sayılanların dışında kalan zararların tazmini de TBK hükümlerine göre ayrıca talep edilebilecektir⁸⁴.

Gebeliğe neden olan cinsel ilişkinin ananın kişilik hakkını ihlal ettiği hallerde TBK m. 58 uyarınca ananın manevi tazminat talep etme imkânı da doğmaktadır. Bununla birlikte söz konusu talep babalık davası içinde ileri sürülse bile aile mahkemesinin görevi içinde olmadığından davada manevi tazminat talebi yönünden görevsizlik kararı verilmesi gerekir. Ana bu talebini ayrı bir tazminat davası ile ileri sürmelidir⁸⁵.

Evlilik dışında doğan çocuğun velayeti anasında olduğundan çocuğun bakım ve eğitim giderleri anası tarafından karşılanır. Bununla birlikte ana, babalık hükmünün tesisinden sonra, babanın mali gücü oranında bu giderlere katılmasını talep edebilecek, mahkemeden iştirak nafakasına hükmedilmesini isteyebilecektir. Henüz babalık davası sürerken dava

---

80 **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 306; **Öztañ**, s. 949.

81 **Öztañ**, s. 947.

82 **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 307; **Öztañ**, s. 948.

83 **Öztañ**, s. 948.

84 **Baygın**, s. 95; **Öztañ**, s. 947-948.

85 **Baygın**, s. 96; **Öztañ**, s. 950.

beraberinde çocuk için iştirak nafakası isteminde bulunulmuşsa hâkim davalının baba olduğu yönünde kuvvetli emareler bulunduğu ve bu olasılığı yüksek gördüğü ihtimalinde de henüz babalığa hüküm verilmeden önce çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik uygun bir nafaka ödenmesine hükmedebilir⁸⁶.

B. Çocuk Yönünden Sonuçlar ve Hükümün Etkisi

Babalık davası neticesinde hâkim kuracağı babalık hükmü ile baba ile çocuk arasında soybağını tesis eder. Bu vesileyle evlilik dışında doğmuş çocuk ile çocuğun babası arasında dölleme anından itibaren etkili olmak üzere soybağı ilişkisi kurulmuş olur. Babalık hükmü, yenilik doğuran bir hükümdür. Hüküm kesinleştiği takdirde, çocuk ve babası arasındaki soybağı ilişkisi çocuğun ana rahmine düştüğü ana kadar geçmişe yürür, dolaşısıyla bu dava sonucu verilen hüküm hem geçmişe hem de herkese karşı etkilidir⁸⁷. Buna göre çocukla baba arasındaki soybağı ilişkisi çocuğun ana rahmine düştüğü an itibarıyla kurulmuş sayılacak ve çocuğun bu soybağına dayanan diğer hak ve talepleri de bu tarih itibarıyla ileri sürülebilir olacaktır. Örneğin çocuğun ana rahmine düşmesinden babalık hükmünün kurulmasına dek geçen süre içinde baba ölmüşse, çocuk babanın mirasçısı sıfatını kazanacak ve terekesi üzerinde hak sahibi olacaktır⁸⁸. Çocuk bakımından doğacak bir diğer sonuç, çocuğun babasının soyadını kullanma hakkıdır. TMK m. 321 düzenlemesinin yürürlüğe ilk girdiği halinde çocuğun anne ile babası evli değilse, çocuğun annenin soyadını taşıyacağı düzenlenmekte idi. Bu hüküm uyarınca evlilik dışında dünyaya gelen çocuğun baba ile soybağı daha sonra babalık hükmü ile kurulsa bile çocuk annenin soyadını taşımaya devam edecekti. Ancak bu düzenleme, çocukları evlilik içinde doğup doğmamasına göre farklı hukuki muameleye tabi tuttuğu gerekçesiyle eşitlik ilkesine ve çocuğun menfaatinin gözetilmesi ilkesine aykırı bulunmuş, Anayasa Mahkemesi'nin 2.7.2009 tarihli ve 2009/105 sayılı kararı (7.10.2009 tarihli 27369 sayılı R.G.) ile iptal

---

⁸⁶ Baygın, s. 93.

⁸⁷ Durmuş, s.41; Bilgin, s. 502.

⁸⁸ Sezer Çabri, Miras Hukuku Şerhi Cilt I, 12 Levha Yayıncılık, 2018, s. 91-92; Kutoğlu, s. 980-981.

edilmiştir⁸⁹. Bugün için yürürlükte olan Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 28. maddesinin 4. fıkrası ile Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 23., 103. ve 109. maddeleri uyarınca mahkemenin kuracağı babalık hükmünü takiben çocuk babasının hanesine babasının soyadı ile tescil edilmektedir⁹⁰.

Babalık davası neticesinde çocuk açısından doğacak bir başka sonuç da, çocuk lehine nafakaya hükmedilmesi imkanındır. Çocuk adına bakım nafakası ancak babaya yöneltilebilir, ölmesi halinde mirasçılara yöneltilemez⁹¹.

SONUÇ

Babalık davası, evlilik dışı doğan ve başka bir erkekle arasında soybağı bulunmayan çocuğun genetik babası ile soybağı ilişkisi kurmasına yönelik olarak ananın ve/veya çocuğun açabildiği yenilik doğuran bir davadır. Bu dava baba veya onun ölmüş olması halinde mirasçılara yöneltilir. Davanın açılabilmesi bakımından ana doğumdan itibaren bir yıllık hak düşürücü süreye tabi olsa da çocuk bakımından herhangi bir süre sınırlaması yoktur, çocuk babalık davasını her zaman açabilir. Babalık davasında ispat kolaylığı açısından kanun babalık karinesi öngörmüştür, bununla birlikte bilim dünyasındaki gelişmeler ve tıbbi araştırma yöntemleri karinelerden medet umma ihtiyacını neredeyse ortadan kaldırmıştır. Babalık davası neticesinde babalık hükmü ile baba ve çocuk arasında soybağı tesis edilir. Bu hüküm, ana bakımından çeşitli parasal talepleri ileri sürebilme imkânı sunarken, çocuk bakımından kişisel durumunda değişiklik yaratan bir sonuç doğurur, dava neticesinde soybağı değişen çocuğun buna bağlı olarak soyadı değişebilir, çocuk baba ve üstsoyuna mirasçılık sıfatı kazanır, ayrıca babanın bakım nafakası yükümlülüğü ortaya çıkar. Babalık hükmü çocuğun ana rahmine düştüğü andan itibaren olacak şekilde geriye

---

89 Karara ilişkin ayrıntılı bir değerlendirme için bkz. Ayça **Akkayan Yıldırım**, “Evlilik Dışı Çocuğun Soyadı ve 02.07.2009 Tarih, 2005/114 E. 2009/105 Sayılı Anayasa Mahkemesi Kararının Bu Bağlamda Değerlendirilmesi”, Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan, Cilt I, İstanbul 2010, s. 69-89.

90 Bu noktada çocuğun kendisini istemeyen, babalık davası yoluyla zorla soybağı ilişkisi kurabilmiş olduğu babanın soyadını taşımak konusunda zorlanmaması, bu konuda çocuğa seçme hakkı tanınması gerektiği hususunda bizim de katıldığımız görüşe ilişkin olarak bkz. Başak **Başoğlu**, “Soybağının Çocuğun Soyadına Etkisi”, Inonu University Law Review, C. 8, S. 1, 2017, s. 366.

91 **Baygın**, s. 94.

etkilidir ve herkese karşı etkili olup tüm hukuk dünyası için sonuç doğurur.

KAYNAKÇA

Akıntürk, Turgut/**Ateş Karaman**, Derya. Medeni Hukuk, C. II, Aile Hukuku. 6098 sayılı Yeni Borçlar Kanunu ve Yeni Yasal Düzenlemelere Uyarlanmış, Yenilenmiş 14. Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul 2012.

Akipek, Jale/**Akıntürk**, Turgut/**Ateş**, Derya. Kişiler Hukuku, Cilt 1. 14. Baskı, Beta Yayıncılık, Ankara 2018.

Akkayan Yıldırım, Ayça. “Evlilik Dışı Çocuğun Soyadı ve 02.07.2009 Tarih, 2005/114 E. 2009/105 Sayılı Anayasa Mahkemesi Kararının Bu Bağlamda Değerlendirilmesi”. Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan, Cilt I, İstanbul 2010, s. 69-89.

Aksoy Dursun, Sanem. “Soybağının Belirlenmesi Bakımından MK m. 284 ve HMK m. 292’nin Değerlendirilmesi”. Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi. C. 8, S. 95-96, 2012, s. 109-124.

Aksoy Dursun, Sanem. “Soybağı Davalarındaki Hak Düşürücü Sürelere İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararlarının Değerlendirilmesi”. İstanbul Hukuk Mecmuası. C. 76, S. 2, 2018, s. 393-416.

Aydıncık Midyat, Şirin. “Genetik Babanın Türk Soybağı Hukukundaki Yeri”. İstanbul Hukuk Mecmuası. C. 80, S. 2, 2012, s. 455-506.

Aydın Ünver, Tülay. Ceninin Hukuki Konumu. 12 Levha Yayınları, İstanbul 2011.

Baçoğlu, Başak. Soybağının Çocuğun Soyadına Etkisi. İnönü University Law Review, C. 8, S. 1, 2017, s. 351-378.

Baygın, Cem. Soybağı Hukuku. 12 Levha Yayınları, 2010.

Baygın, Cem. “Kan Bağına Dayanan Soybağı”. Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. C. VI, S. 1-4, 2002, s. 255-284.

Bilgin, Hikmet. Medeni Usul Hukuku Açısından Babalık Davası. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, 2022.

Çabri, Sezer. Miras Hukuku Şerhi Cilt I. 12 Levha Yayıncılık, İstanbul 2018.

Demirbaş, Feride. “Baba ile Çocuk Arasındaki Soybağına İlişkin Davalarda Davacı Olabilecek Kişiler”. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. C. 22, S. 3, 2018, s. 3-36.

Dönmez, Zeynep. “Kökenin Tespiti Talebinin Temel Haklarla İlişkinine Yönelik Bir Değerlendirme”. TAAD. C. 9, S. 36, 2018, s. 171-193.

Dural, Mustafa/**Öğüz**, Tufan/**Gümüş**, Mustafa Alper. Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku. Gözden Geçirilmiş On Üçüncü Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2018.

Durmuş, Rukiye Feray. Yenilik Doğuran Davalar. 12 Levha Yayınları, İstanbul 2021.

Eğilmezgil, Sena Gözde. “Babalık Davası”. Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi. C. 3, S.1, 2020, s.136-175.

Erdem, Mehmet/**Makaracı Başak**, Aslı. Aile Hukuku. Seçkin Yayınları, Ankara 2022.

Gençcan, Ömer Uğur. Türk Medeni Kanunu, C. 2 (m.185-530). 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2007.

Gümüş, Mustafa Alper. “Koca, Çocuk ve Ergin Olmayan Çocuğa Atanan Kayyım Dışındaki ‘Diğer İlgililer’ [Kocanın Ana ve Babası ile Altsoyunun, Baba Olduğunu İddia Eden Kişinin, Annenin (!)] Soybağının Reddi Davasını Açma Hakkı (TMK m.291/1, III)”. in Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan, Filiz Kitapçılık, 2013, s.568-578.

Gümüş, Mustafa Alper. Türk Medeni Hukukunda Kayyımlık. Vedat Kitapçılık, İstanbul 2006.

Hatemi, Hüseyin/**Kalkan Oğuztürk**, Burcu. Aile Hukuku. 6. Bası, 12 Levha Yayınları, İstanbul 2018.

Konuralp, Orhan Emre. “Kişilerden Kan ve Doku Örneği Alınmasına İlişkin Olarak Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 292’nci Maddesi Karşısında Türk Medenî Kanunu’nun 284’üncü Maddesinin Durumu”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. C. 69, S. 4, 2020, s. 1609-1640.

Kutoğlu, Tuğba. Türk Mevzuatı ve İçtihatlarında Babalık Hükmü. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. C. 12, Özel Sayı, 2010, s. 945-984.

Nomer, Haluk Nami. “Sunî Döllenme Dolayısıyla Ortaya Çıkabilecek Nesep Problemleri”. Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman’ın Anısına Armağan, Beta Yayınevi, İstanbul, 2000, s. 545-594.

Öğüz, Tufan. “Türk Medeni Kanunu’nun Soybağına İlişkin Hükümleri Hakkında Değerlendirme”. Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan, On İki Levha Yayıncılık, Cilt II, 2010, s. 1415- 1424.

Öztan, Bilge. Aile Hukuku. 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2015.

Serozan, Rona. Çocuk Hukuku. 2. Basıdan Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017.

Serozan, Rona. “Soybağı Hukuku Üzerine Çeşitlemeler”. Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan, Ankara, Turhan Kitabevi, Ankara 2008, s. 759-777.

Tekinay, Selahattin Sulhi. “Anaya, Kocanın Nesebini Red Hakkı Tanınmalı mıdır?”. Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi. C. 11, S. 14, 1977, s. 1-5.

Tosun, Yalçın/**Baş**, Ece. “Soybağının Reddi Davasında ve Babalık Davasında Sürelere İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararlarının Değerlendirilmesi”. Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. C. 9, S. 123- 124, 2014, s. 99-115.

Turgut, Cemile. Yapay Döllenme, Taşıyıcı Annelik ve Soybağına İlişkin Hukuki Sorunlar. 12 Levha Yayınları, İstanbul 2016.

Tüzüner, Özlem. “Soybağının Tespiti Davasında Genetik Analize İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. C. 62, S. 4, 2013, s. 1139-1143.